

PROGRAMMA VAN EISEN OPGRAVING

WEERT – KAMPERSHOEK NOORD FASE 8 GEMEENTE WEERT

Opdrachtgever: gemeente Weert
Projectnr: WEE179-0007
Datum: 26 mei 2025

PROGRAMMA VAN EISEN OPGRAVING

WEERT — KAMPERSHOEK NOORD FASE 8 GEMEENTE WEERT

Opdrachtgever: gemeente Weert
Projectnr: WEE179-0007
Rapportnr: KAR-09
Status: Versie 1.1
Datum: 26 mei 2025

Opstellers:
Niels Sommers
Fokko Kortlang

Verificatie:
Fokko Kortlang

Validatie:
Fokko Kortlang

T 088 - 33 66 333
E info@kragten.nl

© 2025 Kragten
Niets uit dit rapport mag worden veeleevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van Kragten. Het is tevens verboden informatie en kennis verwerkt in dit rapport ter beschikking te stellen aan derden of op andere wijze toe te passen dan waaraan in de overeenkomst toestemming wordt verleend.

kragten

VOORBLAD

Programma van Eisen

Format conform KNA versie 4.2

Locatie	Weert – Kampershoek Noord Fase 8 Gemeente Weert		
Projectnaam	Weert – Kampershoek Noord Fase 8, opgraving		
Plaats binnen archeologisch proces			
opgraving (protocol 4004)			
Opsteller	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
Auteur(s)	N.J.H. Sommers (senior KNA-archeoloog) Kragten-ArchAeO Hintham 152E 5246 AK Rosmalen E: Archeologie@kragten.nl T: 06-21223671	26-5-2025	
Autorisatie Senior KNA Archeoloog en mede-auteur	F.P. Kortlang (senior KNA-archeoloog) Kragten-ArchAeO Hintham 152E 5246 AK Rosmalen E: Archeologie@kragten.nl T: 06-2250 5236	26-5-2025	
Opdrachtgever	Naam, adres, telefoon, e-mail	Datum	Paraaf
	Gemeente Weert Contactpersoon: E. Sprangers Postbus 950 6000 AZ Weert E: e.sprangers@weert.nl	27-5-2025	
Goedkeuring bevoegde overheid			
	Naam, adres, telefoon, e-mail	Datum	Paraaf
☒ Gemeente	Gemeente Weert	27-5-2025	
☐ Provincie	Contactpersoon: B. Sentjens		
☐ Rijk	Postbus 950		
☐ Overig	6000 AZ Weert E: b.sentjens@weert.nl		
Kennisgeving Depothouder/eigenaar	Naam, adres, telefoon, email	Datum	Paraaf
	Provinciaal Archeologisch Depot Limburg dhr. S. (Sjeng) Kusters Raadhuisplein 20, 6411 HK Heerlen E: sjj.kusters@prvlimburg.nl T: 06-52720731		

INHOUDSOPGAVE

1	ADMINISTRatieve GEGEVENS ONDERZOEKSGBIED.....	6
2	AANLEIDING EN MOTIVERING VAN HET ONDERZOEK	8
2.1	Aanleiding en motivering	8
3	EERDER UITGEVOERD ONDERZOEK	9
4	ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING	14
4.1	Regionale archeologische en (cultuur)landschappelijke context	14
4.2	Aard en ouderdom van de vindplaatsen	19
4.3	Begrenzing en oppervlakte van de vindplaats	21
4.4	Structuren en sporen	21
4.5	(An)organische artefacten	21
4.6	Archeozoologische, botanische en fysisch antropologische resten	21
4.7	Archeologische stratigrafie en diepte van de vondstlagen	22
4.8	Gaafheid en conservering	22
5	DOELSTELLING EN VRAAGSTELLING	23
5.1	Doelstelling	23
5.2	Relatie met de NOaA en/of andere onderzoekskaders	23
5.3	(Centrale) vraagstelling	23
5.4	Onderzoeksvragen	23
6	METHODEN EN TECHNIEKEN	27
6.1	Strategie	27
6.2	Vlaakaanleg en vlakdocumentatie	29
6.2.1	Vlaakaanleg	29
6.2.2	Vlakdocumentatie	32
6.3	Structuren en grondsporen	33
6.3.1	Waterputten, beerputten, waterkuilen	34
6.3.2	Muurwerk en uitbraakleuven	34
6.3.3	Vuursteensites	35
6.4	Aardwetenschappelijk onderzoek	36
6.5	Omgang met berging van kwetsbaar vondstmateriaal	36
6.6	(An)organische artefacten	36
6.7	Archeozoologische, archeobotanische en fysisch-antropologische resten	37
6.8	Overige resten	38
6.9	Dateringstechnieken	38
6.10	Beperkingen	39
7	EVALUATIE, UITWERKING EN RAPPORTAGE	40
7.1	Evaluatie	40
7.2	Uitwerking	40
7.2.1	Structuren, grondsporen, vondstverspreiding	40
7.2.2	Analyse aardwetenschappelijke gegevens	41
7.2.3	(An)organische artefacten	41
7.2.4	Archeozoologische en -botanische resten	42
7.3	Rapportage	43
7.3.1	Beeldrapportage (objecttekeningen, foto's, kaarten, e.d.)	43
7.3.2	Eindrapportage en te leveren product	43
7.3.3	Openbaarheid en integriteit	44

8	(DE)SELECTIE EN CONSERVERING	45
8.1	Selectie materiaal voor uitwerking	45
8.2	Selectie materiaal voor deponering en verwijdering	45
8.3	Selectie van materiaal voor conservering.....	45
9	EISEN BETREFFENDE DEPOT	47
10	RANDVOORWAARDEN EN AANVULLENDE EISEN	48
10.1	Personele randvoorwaarden	48
10.2	Overlegmomenten	48
10.3	Kwaliteitsbewaking en toezicht.....	49
10.4	Overige randvoorwaarden en aanvullende eisen.....	49
11	WIJZIGINGEN TOV HET VASTGESTELDE PVE	51
11.1	Wijzigingen tijdens het veldwerk.....	51
11.2	Belangrijke wijzigingen.....	51
11.3	Procedure van wijziging na de evaluatiefase van het veldwerk én tijdens uitwerking en conservering.....	51
12	LITERATUUR EN BIJLAGEN	53

BIJLAGEN

B1	INVULLIJST TE VERWACHTEN AANTALLEN
B2	OVERZICHT TE RAADPLEGEN SPECIALISTEN
B3	RAPPORTAGE BOUWHISTORIE WEERT-PLUCKSACKHOF (1980)
B4	RAPPORTAGE ARCHEOLOGIE WEERT-PLUCKSACKHOF (2018)

1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

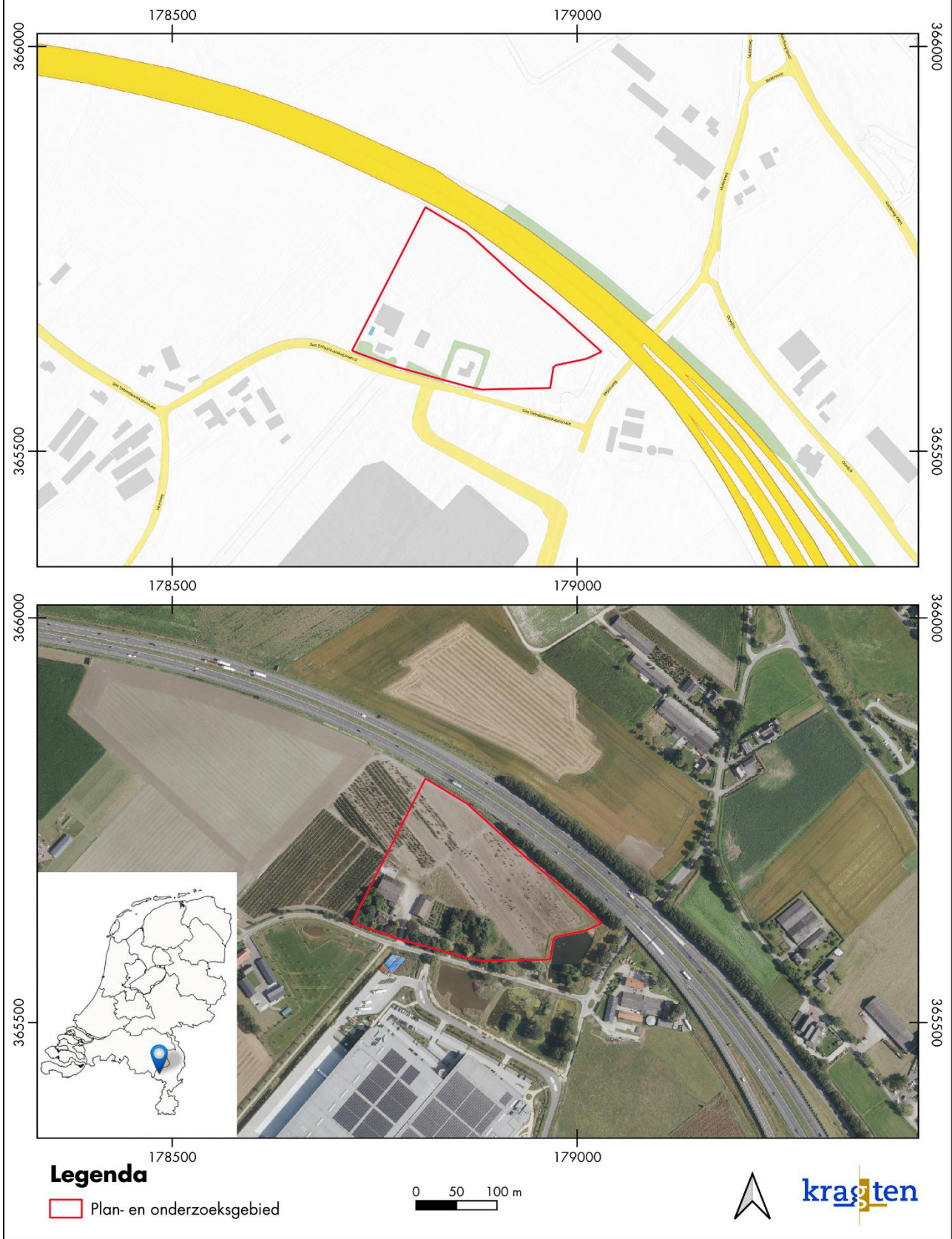
ONDERZOEKSGBIED

Project	Weert – Kampershoek Noord Fase 8 Gemeente Weert
Provincie	Limburg
Gemeente	Weert
Plaats en adres	Weert, Sint Sebastiaanskapelstraat 21
Toponiem	Kampershoek Fase 8
Kaartbladnummer	57F
x,y-coördinaten	N: (x) 178.814 / (y) 365/801 O: (x) 179.031 / (y) 365.622 Z: (x) 178.883 / (y) 365.576 W: (x) 178.723 / (y) 365.624 centrum: (x) 178.874 / (y) 365.662
NAP-hoogte (geraadpleegd op www.ahn.nl)	Circa 31,7 (zuidoost) tot 32,6 (noord) meter +NAP
Status op gemeentelijke beleidskaart	Gebied van archeologie waarde (13.965 m ²) Hoge archeologische verwachting (23.374 m ²)
AMK-status en AMK-nummer	deels binnen AMK-terrein 16668 (Hoge archeologische waarde)
Archis-waarnemingsnummer	n.v.t.
Huidig grondgebruik	Erf en plantkwekerij
Oppervlakte plangebied	37.331 m ²
Oppervlakte onderzoeksgebied	37.331 m ²
Grondwatertrap	Vld (GLG: >180 cm / GHG: 40-80 cm -mv)

Tabel 1. Administratieve gegevens

KAR-09 Weert Kampershoek Noord Fase 8 | Plangebied

Programma van Eisen

Figuur 1. Plan- en onderzoeksgebied op de topografische kaart (achtergrond: TOP10NL / PDOK).

2 AANLEIDING EN MOTIVERING VAN HET ONDERZOEK

2.1 Aanleiding en motivering

De gemeente Weert is volop bezig met nieuwe fase van ontwikkeling van het bedrijventerrein Kampershoek 2.0 (Figuur 1). Het te realiseren bedrijvenpark is een logisch vervolg op de eerdere fasen van Kampershoek – Noord 2.0. Het bedrijvenpark wordt een gemengd, duurzaam bedrijventerrein dat ruimte biedt aan moderne industriële, logistieke en technische ondernemingen. Het nieuwe bedrijvenpark Kampershoek, gelegen aan de Ringbaan Noord en de A2, heeft na volledige ontwikkeling een totale capaciteit van circa 70 hectare bruto.

In het kader van deze ontwikkeling hebben in diverse campagnes tussen 2006 en 2023 is het grootste deel van het al in ontwikkeling gebrachte deel van het bedrijventerrein middels proefsleuven en opgravingen onderzocht. Alle onderzoeken hebben een indrukwekkende hoeveelheid archeologische resten (sporen en vondsten) opgeleverd. Zo zijn nederzettingen en grafvelden uit de IJzertijd en de Romeinse tijd opgegraven, maar ook boerenerven uit de Volle en Late Middeleeuwen. Het resterende gebied (circa 3,7 hectare) is thans onderwerp van onderzoek. Het wordt het laatste onderzoek sinds de start in 2006, waar onder meer onderzoek wordt gedaan naar de voormalige omgrachte hoeve 'Plucksack'. Daarnaast kunnen, net als in de omgeving, nederzettingen (en mogelijk grafvelden uit de late prehistorie, de Romeinse tijd en de Volle (en mogelijk Late) Middeleeuwen aanwezig zijn. In lijn met telling van de vorige onderzoeken wordt het onderhavige onderzoek 'onderzoeksfase 8' genoemd. Aangezien de kans op het aantreffen van archeologische resten vrijwel zeker is, wordt het onderzoek uitgevoerd in de vorm van een transecten-opgraving, waarbij grote, lange werkputten aangelegd worden, maar (delen van) tussenliggende putten kunnen vervallen indien weinig archeologie in de wel aangelegde werkputten wordt aangetroffen.

Figuur 2. Principeplan voor de inrichting van het plangebied. Enkele van de te ontwikkelen delen, zoals de waterpartijen, liggen buiten het huidige plangebied, maar zijn reeds bij een eerdere fase van de Kampershoek-onderzoeken onderzocht (bron: opdrachtgever).

3 EERDER UITGEVOERD ONDERZOEK¹

De naam Kampershoek is in het midden van de jaren negentig van de vorige eeuw voor het eerst genoemd in verband met archeologisch onderzoek. Kamp of Kampershoek is oorspronkelijk de naam van een gehucht gelegen in het gebied ten zuiden van de Ringbaan Noord. Toen daar een bedrijventerrein zou worden ingericht, zijn verschillende archeologische opgravingen uitgevoerd, waarbij onder meer grafvelden uit de Vroege IJzertijd (bekend als het urnenveld WeertRaak) en de Romeinse tijd, alsmede twee nederzettingen uit de Romeinse tijd (Raak en Kampershoek) en erven uit de Vroege en Volle Middeleeuwen. Vanaf het moment dat de plannen werden ontwikkeld om ten noorden van de Ringbaan Noord een nieuw bedrijventerrein in te richten, heeft het 'oude' Kampershoek wat betreft de archeologie de toevoeging 'Zuid' gekregen.

Het archeologisch onderzoek op het nieuw in te richten bedrijventerrein Kampershoek Noord 2.0 loopt inmiddels al ruim 18 jaar, afgezien van booronderzoek dat zelfs nog eerder plaatsvond. De gemeente heeft het gebied opgedeeld in twee zones of fasen (zie Figuur 3, Figuur 4, Figuur 5 en Tabel 2).

Fase 1 betreft het zuidwestelijke deel, waar de toegangen tot het bedrijventerrein zijn gepland. Het archeologische onderzoek daar had derhalve prioriteit, al brak al snel een economische crisis uit, die de ontwikkeling van het gebied enkele jaren tot stilstand bracht. In fase 1 konden in 2007 verdere delen worden opgegraven van het urnenveld Weert Raak en de Romeinse nederzetting Weert-Kampershoek Zuid, die grotendeels al in de vorige eeuw waren onderzocht. Verder was sprake van een klein grafveld uit de Midden IJzertijd, erven uit de Volle Middeleeuwen en een enorm kuilencomplex uit de Middeleeuwen of later tijd. Alle onderzoeken ter plaatse werden tot op heden uitgevoerd door VUHbs.

Hoewel de eerste proefsleuven al in 2006 werden aangelegd in 'fase 2', ofwel de rest van het toekomstige bedrijventerrein, duurde het tot het najaar van 2011 voordat het archeologisch onderzoek daar weer in een stroomversnelling kwam. De gemeente onderscheidt in fase 2 allerlei deelterreinen zoals 2011-a, b, enzovoort. In de eigen administratie gebruikte VUHbs echter een andere nummering van fasen in het onderzoek van het gebied. De fasen 2 tot en met 5 hebben betrekking op proefsleuven en vlakdekkend onderzochte arealen uit 2011, 2012 en 2014 (terrein 2013-e, Raak). In deze arealen zijn bewoningssporen uit de Vroege IJzertijd, een grafveld uit de Late IJzertijd, twee grafvelden uit de Romeinse tijd, een nederzetting uit de Romeinse tijd en erven uit de Volle Middeleeuwen aangetroffen.

In het voorjaar van 2018 (april) is een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd ten zuiden van de Heerweg (fase 6).² Een enkel paalspoor uit vermoedelijk de ijzertijd of Romeinse tijd en enkele greppels uit de Late Middeleeuwen of nieuwe tijd, gaven geen aanleiding tot nader onderzoek middels opgraving. Aansluitend is in april 2018 een opgraving verricht ten oosten van de Molenweg, waar in 2012 reeds proefsleuven waren gegraven (fase 4, 2011-d). Het onderzoek van bijna 0,9 ha, leverde een handvol spieker op, vermoedelijk te dateren in de IJzertijd. Een aantal grijze paalsporen zijn te herleiden tot een boerderijplattegrond van het Type Haps (Midden-Late IJzertijd). Daarnaast zijn enkele gebouwplattegronden, waterputten, erfgreppels en een karrenspoor opgegraven die gedateerd kunnen worden in de Late Middeleeuwen. Eén waterput betreft een plaggenput met een houten

¹ Grotendeels overgenomen uit het PvE Kortlang 2018, aangevuld met informatie over de resultaten van dat onderzoek.

² Hiddink 2018.

karrenwiel als basis. De gebouwen dateren op basis van vorm en aardewerk vermoedelijk aan het begin van de veertiende eeuw. Qua archeologie nog een vrij onderbelichte bewoningsfase op het dekzandeiland.³

In de periode 2019-2020 is binnen fasen 7.1 en 7-2 een gebied van ca 2,5 hectare opgegraven aan de zuidkant van de Sint Sebastiaankapelstraat (achter de historische bebouwing aan die straat). Hierbij is naast enkele clusters met sporen uit de IJzertijd, een flink aanvullend deel van een inheems-Romeinse nederzetting opgegraven (boerderijen en waterputten) die zuidelijker al eerder voor een groot deel was opgegraven. Voorts werden enkele boerderijerven uit de Volle Middeleeuwen opgegraven en een vermoedelijk uit de 15de eeuw stammende (deels bakstenen) boerderij, met vijf in tijd opeenvolgende waterputten (zie onderstaande afbeelding fig. 2b).⁴ Een klein deel van fase 8 een proefsleuvenonderzoek en opgraving uitgevoerd. Tijdens dit onderzoek zijn voornamelijk de funderingen van enkele historische boerderijen opgegraven, die tot voor kort nog aanwezig waren. Deze dateren in de 19de 2 en 20ste eeuw, mogelijk nog wat vroeger. Een opvallende vondst was een waterput opgetrokken in mergelblokken.⁵

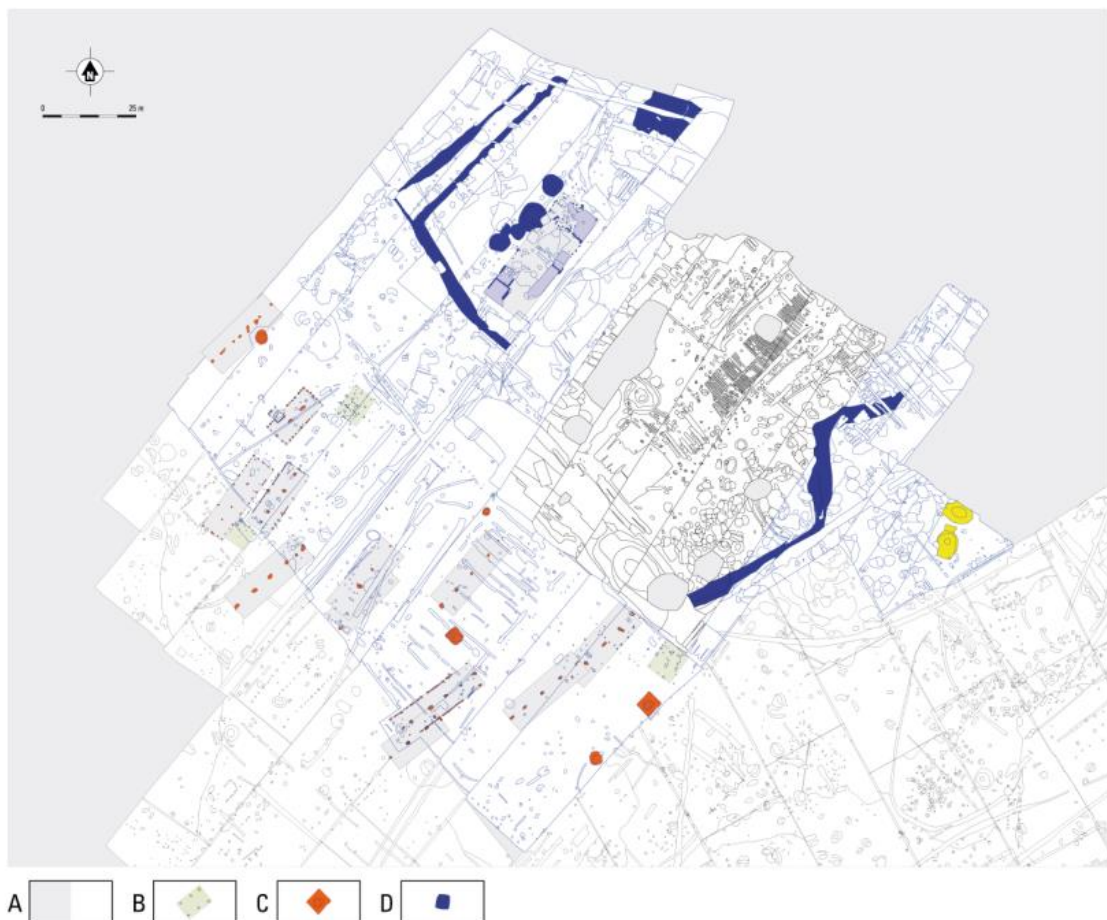

Fig. 3.1. Weert-Kampershoek noord. Overzicht van de aangetroffen structuren.

A niet/wel opgegraven; B structuur uit de IJzertijd; C structuur uit de Romeinse tijd; D structuur uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd.

Figuur 3. Overzicht van de opgraving KHNNoord 2.0 fase 7.1 en 7.2 (2019-2020, in kleur) binnen oudere onderzoeken van KHNNoord (in grijs).

³ Hiddink 2019.

⁴ Maas, E. & Van Renswoude 2021

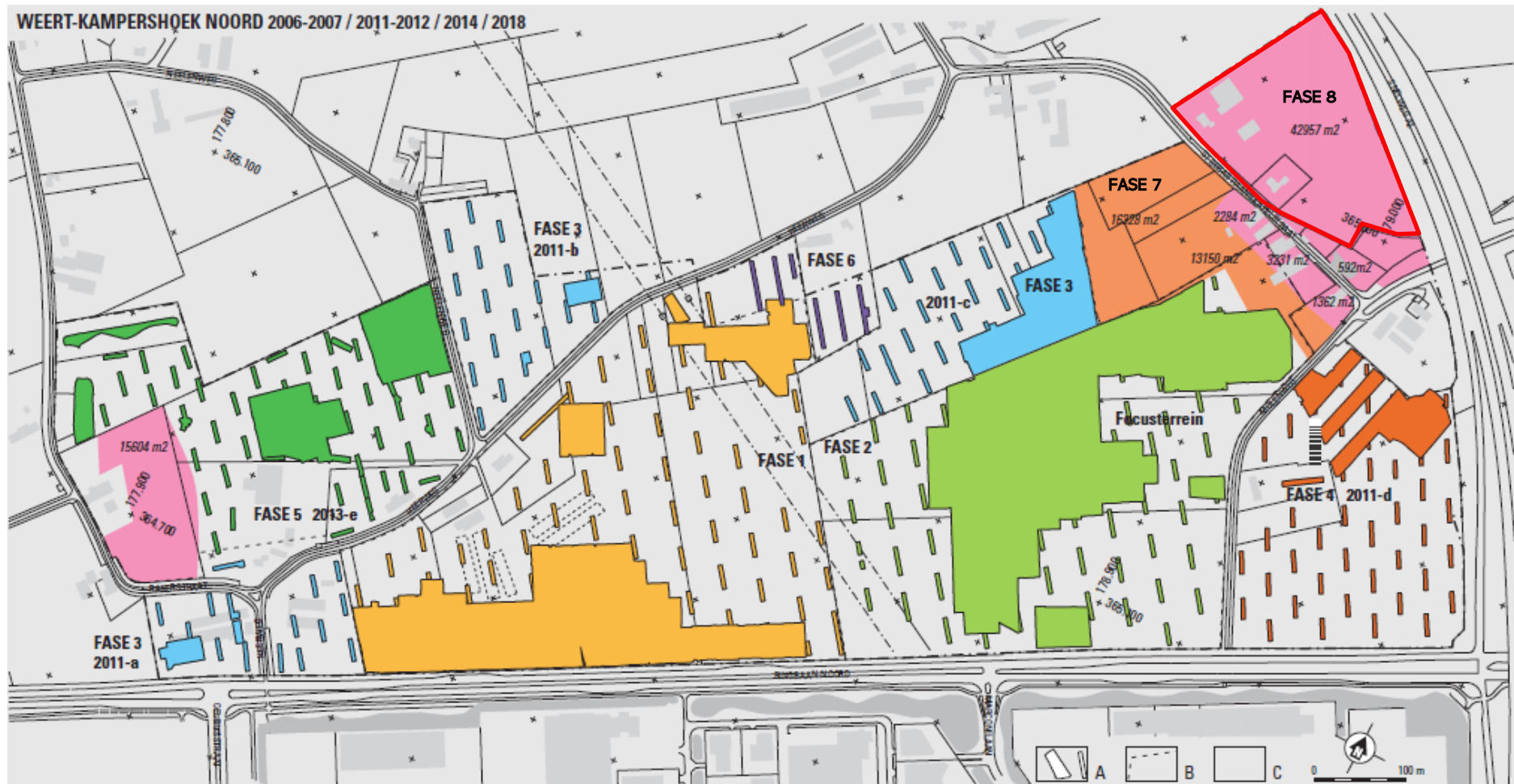
⁵ Van der Merwe 2024.

Figuur 4. Overzicht van de opgraving KHN-Noord 2.0 fase 7.3 (2022-2023), boven de allesporen-kaart op een recente luchtfoto, onder de blootgelegde muurrestanten van de historische erven.

Tabel 2. Overzicht van uitgevoerde onderzoeken en onderzoeksfasen sinds 1995 (naar Kortlang 2018, en verder aangevuld zie ook Figuur 5). In groene rij het onderhavige onderzoek Fase 8.

Deelgebied (fasenr. Gemeente)	Fase archeologie	Aard onderzoek	jaartal	referenties	Zaakidentificatienummer
Kampershoek zuid	Kampershoek / Klein Leuken	opgraving	1995 (1998)	Tol 1996; Dijkstra 1996; 1998; Hiddink 2003b	n.v.t. (losse vondstmeldingen in Archis)
idem	Raak	opgraving	1996-1998	Tol 1998; Dijkstra 1998; Hiddink 2010	n.v.t. (losse vondstmeldingen in Archis)
Kampershoek Noord fase 1	Fase 1	Proefsleuven Opgraving	2006-2007	Hiddink 2006 / 2010	2108643100 / 2161828100
Kampershoek Noord fase 2	Fase 2 'Focusterrein'	Proefsleuven opgraving	2007 2011/12	Hiddink 2008 / Hiddink & De Boer 2014	2175493100 / 2345511100
KHN 2011-a	Fase 3	Proefsleuven opgraving	2011 2012	Hiddink 2012b/ Hiddink 2012c	onbekend
KHN 2011-b	Fase 3	proefsleuven		Hiddink 2012b	onbekend
KHN 2011-c	Fase 3	Proefsleuven opgraving	2012 2012	Hiddink 2012c / Hiddink & De Boer 2014	onbekend / 2388078100
KHN 2011-d	Fase 4	Proefsleuven	2012	Hiddink 2013	2388086100
KHN 2013-e	Fase 5	Proefsleuven Opgraving	2014 2014	Hiddink 2016	2435365100
Kampershoek Noord fase 6	Fase 4 2011-d / Fase 6	proefsleuven / opgraving	2018	Hiddink 2019	4599857100
Kampershoek Noord fase 7	Fase 7 (7.1-7.2) (2019-2020)	opgraving	2019-2020	Maas,E & Van Renswoude 2021 (evaluatierapport)	4695800100
Kampershoek Noord fasen 7-8	Fase 7.3 ZW (historische bebouwing SKS)	Opgraving	2022-2023	Van der Merwe 2024 (evaluatie-rapport)	4695800100
Kampershoek Noord fase 8	Fase 8 (restant)	opgraving (transecten)	2025	Dit PvE	-

Figuur 5. Een kaart van het Bedrijventerrein Weert Kampershoeck Noord, met daarop de tot op heden uitgevoerde proefsleuvenonderzoeken en opgravingen sinds 2006 met de diverse fasen van uitvoering (naar: Hiddink 2018). Het onderhavig plangebied is aangegeven in rood. Het overige deel van Fase 8 (historische bebouwing langs de Sebastiaankapelstraat) is in 2022-2023 nader onderzocht.

4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

4.1 Regionale archeologische en (cultuur)landschappelijke context⁶

Cultuurlandschappelijke context

Het plangebied ligt op het zogenaamde dekzandeiland van Weert-Nederweert, een wat hoger dan de omgeving gelegen gebied van 10 bij 5 kilometer met leemhoudende, vruchtbare gronden en uitgestrekte akkergebieden. Het gebied kent een intensieve en langdurige bewoningsgeschiedenis, zoals blijkt uit de vele opgravingen van de afgelopen decennia.

Geo(morfo)logie

De micro-regio Weert-Nederweert bevindt zich geologisch in de Roerdalslenk, een dalend gebied tussen de Peelrandbreuk en het Peel Blok in het oosten en de Feldbissbreuk en het Kempen Blok in het westen. De oudste afzettingen van Rijn en Maas (circa 2,5 miljoen – 500.000 jaar geleden) zijn in de Roerdalslenk opgevuld met een 20-30 meter dikke, complexe afwisseling van zand en leemlagen, hier en daar gescheiden door veen (Formatie van Boxtel). Het betreft merendeels fluvio-eolische periglaciale sedimenten, afgezet door de wind en (smelt)water tijdens glacialen ('ijstijden').

Het bovenste deel van de Formatie van Boxtel bestaat uit dekzand (Laagpakket van Wierden), vooral afgezet vanaf het einde van het Midden-Weichselien of Pleniglaciaal (ca. 28.000 jaar geleden). De vroegste afzettingen van zogenaamd *Oud Dekzand* zijn doorgaans wat lemiger, met een afwisseling van fijne laagjes zand en leem. Het is afgezet op een oppervlak dat droog was in de winter en nat in de zomer, wanneer de top van de permafrost ontdooid was. Gedurende het warmere laatglaciale interstadiaal Bølling-Allerød (rond 13.000 jaar geleden), is de afzetting van dekzand onderbroken. Vervolgens is onder drogere omstandigheden relatief leemarm *Jong Dekzand* gesedimenteerd. Nu is gebleken dat ook de bovenste dekzandniveaus op het dekzandeiland van Weert-Nederweert relatief leemrijk zijn. Een reeks korrelgroottemonsters van het Rosveld bij Nederweert leverde bijvoorbeeld leemgehalten van 16-38% op. Later onderzoek op hetzelfde terrein gaf aan dat krypturbatie een sterke vermenging van het sediment met materiaal uit lagere niveaus heeft veroorzaakt en dat hier nauwelijks 'zuiver' *Oud* dan wel *Jong dekzand* aanwezig is. Karakteristiek *Jong Dekzand* is wel voorhanden in het westen van de micro-regio (Boshoeverheide en omgeving) in de vorm van een zuid-zuidwest-noord-noordoost georiënteerde rug, alsmede in een zuidwest-noordoost gerichte zone van Swartbroek naar Helden.

Binnen de Roerdalslenk neemt het gebied van Weert-Nederweert een aparte plaats in. Een restant van een zeer oude gesteenteplooiing (anticlinale structuur) in de ondergrond zorgt mede dankzij neotektonische processen voor een relatief hoge ligging binnen de slenk. Daardoor bevindt zich hier de waterscheiding van drie afwateringssystemen: dat van de Dommel, Aa en Tungelroysche beek. Het eiland wordt door geen enkele natuurlijke waterloop doorsneden. De Boshoeverbeek, die oudtijds de grachten van het kasteel van Weert en vele brandkuilen voedde, is geheel gegraven. Door de slechte drainage aldaar wordt het noordelijk en oostelijke deel van de micro-regio omsloten door uitlopers van het grote Peelmoeras (Groote Peel, Moeselpeel, Kootspeel, Roeventerpeel).

Bodem

In leemrijk dekzand, zoals op het eiland van Weert-Nederweert, ontwikkelden zich in principe moderpodzolen ('bruine bosgronden') onder bossen van vooral beuk en wintereik. Op hoge en droge,

⁶ Grotendeels overgenomen uit Kortlang 2018, (naar Hiddink, divers).

leemarme zandgronden - zoals in het westen van de micro-regio - ontstaan haarpodzolen met een berken-zomereikenbos. In vochtige omstandigheden ontwikkelen zich veldpodzolen, met daarop een vegetatie met meer berk. Hoewel bodems in het leemrijke dekzand van het eiland in principe goed bestand zijn tegen degeneratie (secundaire podzolering), is plaatselijk toch sprake van een lichte podzolering, waarschijnlijk door de sterk fluctuerende grondwaterstand.

De verschillen in moedermateriaal en hydrologische omstandigheden én menselijke invloed, hebben de micro-regio een kenmerkende bodemkundige opbouw gegeven. De lemige dekzandafzettingen van het eiland zijn op de (oudere) bodemkaart weergegeven als hoge enkeerdgronden met grondwatertrap VII en VI. Op de nieuwste bodemkaart van Nederland is het plangebied gekarteerd als hoge zwarte enkeerdgrond (zEZ23). Op grond van een dikte van vaak minder dan 50 cm voldoen eigenlijk niet alle 'plaggendekken' van de micro-regio aan het bodemkundige criterium voor een enkeerdgrond. Desondanks is hier sprake van oude akkercomplexen, met alleen aan de randen kleine ontginningen uit de Nieuwe Tijd. Het ontbreken van dikke plaggendekken op het Weerter eiland is in het verleden wel verklaard door het hoge leemgehalte van de ondergrond, die verhoging van de bodemvruchtbaarheid met pluggenmest onnodig zou maken. Nu is recentelijk echter vastgesteld dat onder de dikke plaggendekken van Someren, een tiental kilometers naar het noorden, eveneens relatief leemrijk dekzand voorkomt. Wellicht heeft men in het Weerter land de mest vooral bereid met organische toevoegingen (heidemaaisel, strooisel, stro) en minder met mineraal materiaal (van dik gestoken pluggen). De plaggendekken aan de rand van het eiland lijken overigens over het algemeen wel wat dikker. Nader onderzoek naar de precieze achtergronden van een en ander blijft wenselijk.

Bodemopbouw

De ligging in een oud akkercomplex komt op de bodemkaart 1:50.000 tot uitdrukking in het feit dat de bodems hier zijn gekarteerd als hoge zwarte enkeerdgronden. Voor het gehele plangebied is grondwatertrap Vld aangegeven. Het hoogste deel van het terrein bevindt zich aan de noordzijde, met een maaiveldhoogte rond 32,6 meter +NAP. De laagste delen van het terrein liggen aan de zuidoostzijde, met een maaiveldhoogte van 31,7 meter +NAP. Ter hoogte van het erf Sint Sebastiaanskapelweg 21 is dit 32,3 meter +NAP. Het tegenwoordige maaiveldreliëf verhult het micro-reliëf dat het terrein vóór de Late Middeleeuwen kenmerkte. De hoogteverschillen waren vroeger uitgesprokener. Weliswaar was oudtijds ook sprake van een geleidelijke daling van het oppervlak in oostelijke richting, van 32.50 tot beneden 31.75 m.

De ondergrond van het plangebied bestaat waarschijnlijk voor het grootste deel uit uiterst siltig zand (Zs4) en sterk zandige leem (Lz3). Men moet denken aan leempercentages van rond de 30-50%. Tijdens het onderzoek in 2007, 2011 en 2012 zijn geen korrelgroottemonsters van het dekzand genomen, maar het moedermateriaal was vergelijkbaar met dat op de meer westelijk gelegen delen van Kampershoek Noord en het oostwaarts gelegen Rosveld bij Nederweert. Zoals eerder in dit hoofdstuk vermeld, zullen zich in een ondergrond met een dusdanig groot leemgehalte moderpodzolen hebben ontwikkeld onder een beuken-eikenbos.

De profielopbouw van het plangebied is waarschijnlijk vergelijkbaar met de eerdere onderzoeken ten zuid(west)en hiervan. In een 'normale' situatie zien we onder de moderne bouwvoor van zo'n 30 centimeter dik, één of meer oude akkerlagen. Deze valt uiteen in een 10 tot 30 centimeter dik donker deel, met de bouwvoor samen het plaggendek, alsmede een eveneens 10 tot 30 centimeter dikke, lichtere laag. Deze laatste is een 'cultuurlaag', ofwel een restant van het oorspronkelijke bodemprofiel dat vanaf de late prehistorie is omgewerkt tot akkerlaag.

Op de oorspronkelijk hogere koppen in het plangebied zijn restanten van de oude akkerlagen soms geheel verdwenen door egalisaties in het verleden. In tegenstelling tot een wijd verbreide opvatting, betekent dit niet per se dat de conservering van de grondsporen ter plaatse slechter is dan onder een plaggendek. Op het dekzand komen verspreid depressies, voormalige kleine laagtes in het landschap, voor. Bij een depressie onder een plaggendek is doorgaans sprake van een veldpodzol. De A- en E- horizont zijn in vrijwel geheel omgespit en opgenomen in het plaggendek, hier en daar resteren wat vlekken van genoemde horizonten.

Archeologie

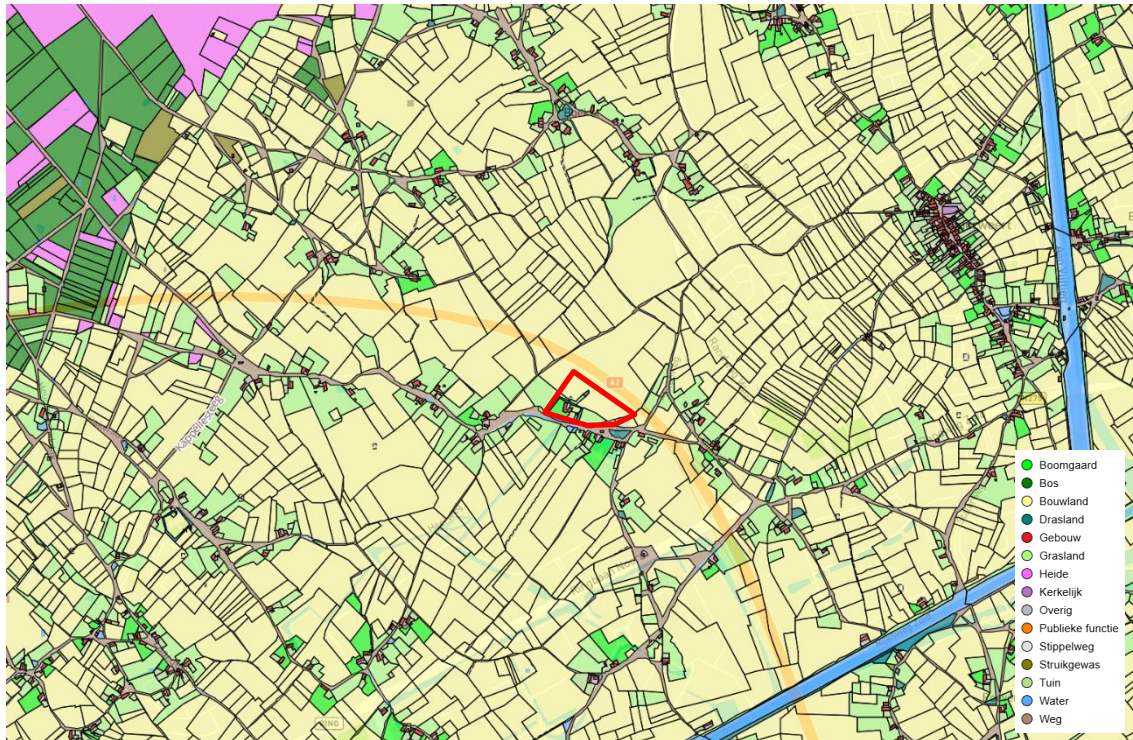
Zoals eerder al aangegeven zijn in het plangebied Kampershoek-Noord de afgelopen 18 jaar vele archeologische vindplaatsen opgegraven, waaronder het noordelijke deel van een Urneveld uit de Vroege IJzertijd en een inheems-Romeinse nederzetting, die beiden ook al in Kampershoek Zuid waren aangetroffen; een grafveldje uit de Midden-IJzertijd; een grafvelden uit de Late IJzertijd en twee grafvelden uit de Romeinse tijd; een uitgestrekte inheems-Romeinse nederzetting; uit de Volle Middeleeuwen zowel aan de westkant (Raak) als aan de Oostkant (omgeving Molenstraat), waar ook sporen uit de Late Middeleeuwen alsook de Nieuwe tijd zijn aangetroffen. Tijdens het laatste onderzoek in het kader van de ontwikkeling Kampershoek, aan de overzijde aan de Sint Sebastiaanskapelstraat, zijn voornamelijk archeologische resten uit de Nieuwe tijd, meer specifiek de 18de en 19^e eeuw aangetroffen. Voor nadere kennisname van de eerdere onderzoeken wordt verwezen naar de vele rapporten (zie Tabel 2 en literatuurlijst).

Historisch landschap

Op de oudste topografische kaarten uit de 19^e eeuw komt de invloed op het landschap van de geologie, de bodemkundige gesteldheid en menselijke activiteiten duidelijk naar voren (Figuur 6). Het 'eiland' bestaat uit tal van aaneengesloten akkercomplexen, doorsneden door wegen met daarlangs de bebouwing van de dorpen en gehuchten. In het begin van de 19^e eeuw blijkt uit niets meer dat onder de akkercomplexen een tamelijk heterogeen landschap schuil gaat. Tijdens de vele opgravingen is echter een uitgesproken micro-reliëf met vele vochtige laagtes (depressies) onder de zacht glooiende oude akkers aangetoond.

Rond de oude akkercomplexen is sprake van een zone met kleine, door hagen en houtwallen omsloten percelen; parallelle wegen lopen vanaf hier verder de heide in. Deze zone valt samen met de buitenrand van de hoge enkeerdgronden met grondwatertrap VI op de bodemkaart. Het gaat hier om kleine keuter- en boeren uitbreidingsontginningen uit de Late Middeleeuwen en vooral de Nieuwe tijd. Delen van de gemene gronden werden ontgonnen in kleine perceeltjes. Grotere ontginningen waren tot aan de invoering van de kunstmest in het begin van de 20^e eeuw onmogelijk. Een overgeleverd voorbeeld van een vroege 'keuterontginning' door een boerenarbeider is die door Wilhelm van Nuewenhoven in 1612, aan de rand van de heide bij Nederweert.

Het plangebied ligt binnen de oude akkergronden ten noordoosten van Weert, in een deel dat op de kaart van Ferraris uit 1771-1778 (Figuur 7) en de oudste kadasterkaart uit 1811-1832 (Figuur 8) het gehucht Plucksack werd gerekend. In het noorden en oosten zijn akkers aanwezig, maar het overgrote deel van het plangebied werd destijds bezet door de *Plucksackhof*. Dit betreft een tamelijk groot omgracht terrein van grofweg 64-85 bij 93-120 meter (trapezoïde vorm) met daarop een boerderijwoning van 31x10 meter, en twee bijgebouwen. De gracht rondom het terrein is circa 5 meter breed. Opvallend is dat de brug/ingang van het omgrachte terrein zich aan de noordzijde bevindt, terwijl de doorgaande weg zich aan de zuidzijde bevindt.

Figuur 6. Het plangebied (globale ligging in rood) op een gedigitaliseerde, en uitgezoomde, versie van de Kadastrale minuut van 1811-1832 met een oranje gebogen lijn is als referentie de huidige A2 aangegeven (bron: Aezel.eu).

Figuur 7. De Plucksackhof op de Kaart van Ferraris uit 1771-1778 (bron: <https://www.kbr.be/nl/projecten/kaart-van-ferraris/>)

KAR-09 Weert Kampershoek Noord Fase 8 | Minuutplan 1811-1832

Programma van Eisen

Figuur 8. Boven: het plangebied op de gegeoreferenciede Kadastrale Minuut van 1811-1832. Onder: een digitalisatie van dezelfde kaart met toekenning van grondgebruik op basis van de Oorspronkelijk Aanwijzende Tafels (OAT) (bron: Aezel.eu).

Enkele jaren geleden (2018) zijn twee rapporten over de Plucksackhof verschenen van de hand van lokale historicus en archeoloog A. Bruekers (STRABO). Beide rapporten zijn eveneens als digitale bijlagen aan dit PvE toegevoegd. De bouwhistorische rapportage van 2018 bevat uitgebreide informatie van verschillende (bouwhistorische) waarnemingen in 1980-1981, nadat de toen nog bestaande gebouwen van de Plucksackhof op 23 september 1980 afbrandde.

Uit het bijbehorend archiefonderzoek komt naar voren dat de hoeve teruggaat tot in de Middeleeuwen, en een zogenaamd 'bundig leen' van de Heren van Horne betreft. Hiermee was het een hoeve van de hoogste categorie, en altijd in bezit van adellijke families. Ook blijkt uit dit onderzoek dat de officiële benaming van het goed 'Hoeve Uitwijck' (ook Overwijck). De naam Plucksack is afkomstig van de naam van een 15^e-eeuwse bewoner. Ook van belang is het feit dat het omgrachte terrein daadwerkelijke een verdedigende functie had, blijkens een burgemeestersrekening uit 1630/1631, waarin vermeld wordt dat de militair gouverneur een inspectie van het geheel deed. In 1750 is de boerderij volledig herbouwd. Veel later, in de 19^e en 20^e eeuw hebben verschillende grootschalige verbouwingen plaatsgevonden op het terrein, en zijn de (voor zover nog bestaande) wallen en grachten geslecht.⁷ Mogelijk zijn deze verdedigingswerken aangelegd in de 17^e eeuw, toen in de ruimere regio (onder andere) schansen werden opgericht.⁸

Uit het bouwhistorisch onderzoek, alsook beschrijvingen van de bewoner, na de brand komen de volgende zaken naar voren. Het hoofdgebouw van de hoeve heeft meerdere tijdslagen. De zuidelijke en westelijke gevel dateren van 1924, terwijl het oostelijk deel grotendeels uit 1750 stamt. Een al in 1971 gesloopt bakhuisje stamt volgens de eigenaar uit 1787, getuige de uit dit huisje gerecupereerde ankerbalk met jaartal. Bij het graven van de huidige loods op het terrein werd een gracht teruggevonden, welke tot zeker 2,7 meter onder maaiveld aanwezig was. Opvallend is dat deze gracht niet overeenkomt met de ligging op de Kadastrale Minuut van 1811-1832. Na de brand is het keldergewelf intact teruggevonden (zie bijgevoegde rapportages voor afbeeldingen). Enkele weken na de brand is er grondig gesloopt en is ook de gewelfkelder, vrijwel zeker, volledig uitgebroken. Uit de brand en sloop zijn enkele muurankers gered, daterend in 1750 en 1924. Het ontstane gat is opgevuld met teelaarde.⁹

4.2 Aard en ouderdom van de vindplaatsen

De eerder uitgevoerde onderzoeken in de directe omgeving hebben aangetoond dat er een vindplaatsen vanaf de IJzertijd en tot en met de Nieuwe tijd aanwezig kunnen zijn. Het betreft hier met name nederzettingssporen, bestaande uit sporen van onder andere woonstalhuizen, bijgebouwen, waterputten, afvalkuilen en greppels. (crematie) grafvelden uit de IJzertijd en Romeinse tijd zijn niet uit te sluiten. Daarnaast zijn de voornoemde restanten van de Plucksackhof binnen het plangebied aanwezig. Voorgangers daarvan gaan mogelijk terug tot in de Late Middeleeuwen. De vroegste fasen van de hoeve kunnen betrekking hebben op sporen van houtbouwfasen. vanaf ca. de zestiende eeuw kunnen ook funderingsresten van (gedeeltelijke) bakstenen gebouwen worden verwacht en misschien nog niet te grondig gesloopt opgaand muurwerk uit de historisch bekende fase.

⁷ Bruekers 2018a, 12-13; Bruekers 2018b, 6.

⁸ Bruekers 2018b, 5.

⁹ Bruekers 2018a, 5-11.

KAR-09 Weert Kampershoek Fase 8 | Kadastrale minuut op huidige topografische kaart en luchtfoto

Programma van Eisen

Figuur 9. De Kadastrale Minuut van 1811-1832, gegeoreferereerd op de topografische kaart (boven) en luchtfoto (onder).

4.3 Begrenzing en oppervlakte van de vindplaats

De begrenzingen van eventuele vindplaatsen zijn binnen het plangebied vooralsnog onbekend. Nederzettingsterreinen kunnen in oppervlakte variëren van enkele honderden tot duizenden vierkante meters, soms uitgestrekt over meerdere hectares, en daarmee de grenzen van het plangebied te buiten gaan. De kans op het aantreffen van vuursteenvindplaatsen uit de steentijd (Mesolithicum) is zeer klein, zoals op basis van de eerdere opgravingen is gebleken. Een incidentele 'losse' vondst van een artefact uit het Midden-Paleolithicum en vindplaatsen uit het Neolithicum kunnen niet worden uitgesloten.

Op basis van de Kadastrale Minuut kan bepaald worden dat de omvang van de omgrachte Plucksackhof rond 1800 een omvang had van ca 85x120 meter, het is echter onbekend of deze in eerdere tijden groter of kleiner is geweest. De begrenzing, aard en omvang van de vindplaatsen dienen te worden vastgesteld aan de hand van het archeologisch onderzoek.

4.4 Structuren en sporen

Te verwachten zijn sporen van bewoning zoals muurwerk, grachten (inclusief bruggenhoofden etc.), greppels, (paal)kuilen, waterputten, begravingen en sporen van landinrichting (wegen, paden) en agrarisch gebruik vanaf het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen. Voor de (mogelijk) Volle en Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd geldt dat deze zich binnen het omgrachte terrein, maar ook daarbuiten kunnen bevinden.

4.5 (An)organische artefacten

Anorganische artefacten bevinden zich in cultuurlagen/oude akkerlagen en grondsporen (tot) in de top van het moedermateriaal (C-horizont). Op vindplaatsen op de Pleistocene delen van Zuid-Nederland kan, afhankelijk van de ouderdom, het reguliere vondstenspectrum worden verwacht zoals aardewerk, metalen objecten, vuursteen, natuursteen, verbrande klei, glas en bouw materiaal. Indien het vondstmateriaal nederzettingsafval betreft zullen de vondsten naar verwachting gefragmenteerd zijn. In grachten, waterputten en bijvoorbeeld in geval van intentionele rituele deposities, zijn meer complete objecten te verwachten.

Op basis van de geo(morf)ologische context (dekzand) en bodemkundige omstandigheden (zure, kalkarme grond, lage PH-waarde) en relatief lage grondwaterstand binnen het plangebied worden boven het grondwatervniveau nauwelijks organische artefacten verwacht. Enkel in diep ingegraven sporen (grachten en waterputten), of in verkoolde/verbrande toestand, bestaat de kans dat organische resten, zoals (voorwerpen van) hout, been, gewei, leer en textiel, redelijk tot goed bewaard zijn gebleven.

4.6 Archeozoölogische, botanische en fysisch antropologische resten

In grondsporen boven grondwatervniveau kunnen verbrand (dierlijk en menselijk) bot, verkoolde zaden en houtskool worden aangetroffen. Pollen kan hier eventueel in het akkerdek, in lagen van (natte) podzolbodems of in depressies bewaard zijn gebleven. Afhankelijk van de bewaarcondities door de tijd geldt dat ook onverbrande en onverkoolde paleo-ecologische resten verwacht kunnen worden onder grondwatervniveau. Deze resten kunnen bestaan uit onder andere insecten, mijten, zaden, vruchten, hout, been, hoorn en gewei.

4.7 Archeologische stratigrafie en diepte van de vondstlagen

Het gravend onderzoek aan de overzijde van de Sint Sebastiaanskapelstraat wordt op dit moment uitgewerkt, in het evaluatierapport wordt geen informatie gedeeld over de diepteligging van archeologische resten. Op basis van het verkennend booronderzoek kan grofweg vastgesteld worden op welke diepte het potentieel archeologisch vlak zich bevindt. In het algemeen geldt dat de resten verwacht kunnen worden tussen de 0,35 tot 0,55 meter onder maaiveld. Gezien de ouderdom van het booronderzoek, waarbij geen NAP waardes zijn toegekend aan de boringen, is het niet reëel om hier op basis van het huidige maaiveld een NAP-waarde aan te hangen.¹⁰ Praktisch gezien betekent dit dat archeologische resten aanwezig kunnen zijn vanaf de onderkant van het akkerdek. Voor wat betreft de omgrachte Plucksackhoeve kunnen zelfs nog muur- en funderingsresten voorkomen direct onder de verharding van het onlangs ontmantelde erf, een en ander afhankelijk van de grondigheid van de sloop in het begin van de jaren '80 van de twintigste eeuw.

4.8 Gaafheid en conservering

De gaafheid en conservering van vindplaatsen is onbekend en dienen te worden vastgesteld aan de hand van het transectenonderzoek. Een vergelijkbare situatie als in andere delen van Kampershoeke ligt voor de hand. Op basis van de eerdere onderzoeken bestaat de verwachting dat de gaafheid en conservering van de archeologische resten voor de zandgronden redelijk tot goed is.

---

¹⁰ Van Dijk 2003, kaartbijlage 1.

5 DOELSTELLING EN VRAAGSTELLING

5.1 Doelstelling

Het doel van een opgraving is het documenteren van gegevens en het uitwerken en veiligstellen van materiaal van vindplaatsen conform het Programma van Eisen (PvE), om daarmee informatie te behouden die van belang is voor de kennisvorming over het verleden. Deze informatie is vervat in projectdocumentatie en in vondsten en (uit te werken) monsters. Door de vooraf geformuleerde onderzoeksvragen te beantwoorden worden nieuwe archeologische inzichten ontsloten voor wetenschap en het publiek.

5.2 Relatie met de NOaA en/of andere onderzoekskaders

Er is geen regionale of gemeentelijke onderzoeksagenda. Het onderzoeksgebied valt met betrekking tot de Nationale Onderzoeksagenda Archeologie (NOaA) onder het Brabants zandgebied. Afhankelijk van de aard en conserveringstoestand van de resten die worden verwacht, kunnen verschillende hoofdstukken uit de NOaA 2.0 van toepassing zijn. Na uitvoering van het veldwerk kan eventueel geëvalueerd worden welke hoofdstukken, en bijbehorende onderzoeksvragen, van toepassing kunnen zijn. Het dekzandeiland van Weert-Nederweert staat, met de inmiddels vele onderzoeken die zijn uitgevoerd, te boek als een gebied van hoge waarde en heeft een status als Provinciaal Aandachtsgebied (zie ook verderop).

5.3 (Centrale) vraagstelling

De centrale vraagstelling voor het onderzoek luidt:

Wat is de bewonings- en gebruiksgeschiedenis van het plangebied, en hoe is deze in het grotere onderzoeks- en kenniskader van het 'dekzandeiland van Weert-Nederweert' te duiden?

5.4 Onderzoeksvragen¹¹

Omdat de aard en kwaliteit van de te verwachten resten voornamelijk onbekend is, is het niet zinvol in dit PvE al een uitputtende reeks gedetailleerde onderzoeksvragen te formuleren. De volgende meer algemene onderzoeksvragen vormen mede het kader van het onderzoek. Bij het aantreffen van archeologische resten kunnen zo nodig aanvullende onderzoeksvragen worden toegevoegd, al dan niet tijdens de veldwerk- of evaluatiefase.

Algemeen:

1. Zijn er, aanwijzingen voor, archeologische resten (sporen, structuren, vondsten) binnen het onderzoeksgebied aanwezig?
2. Is er een verwachting dat buiten het plangebied nog resten van de aangetroffen sites aanwezig zijn en wat is de verwachting omtrent de fysische en inhoudelijke kwaliteit daarvan?
3. Indien het onderzoek geen archeologische resten of beperkte archeologische fenomenen (bijvoorbeeld alleen losse vondsten) oplevert, welke verklaring is hiervoor dan te geven?

---

¹¹ Ook gesloten vragen (die met ja of nee zouden kunnen worden beantwoord) dienen met een degelijke onderbouwing beantwoord te worden.

Gaafheid en conservering van de vindplaatsen:

4. In welke lagen en/of zones bevinden zich gave en goed geconserveerde archeologische resten of waar zijn ze te verwachten?
5. Wat is de mate van conservering en gaafheid van de archeologische resten?

Perioden en sites:

6. Indien er archeologische resten aanwezig zijn, kunnen er aparte vindplaatsen onderscheiden worden, en zo ja, op welke gronden?
7. Wat is de begrenzing en de ruimtelijke spreiding, zowel in horizontale als verticale zin, van de vindplaatsen en wat is de onderlinge samenhang?
8. Wat is per vindplaats in het plangebied:
  - a. De ligging (inclusief diepteligging) en begrenzing
  - b. De geologische en/of bodemkundige eenheid
  - c. De stratigrafie
  - d. De omvang (inclusief verticale dimensies)
  - e. Aard /complextype / functie
  - f. De samenstelling van de archeologische resten (grondsporen en mobilia)
  - g. De vondst- en spoordichtheid
  - h. De ouderdom, periodisering, typo-chronologische classificatie
9. Zijn er aanwijzingen voor landgebruik (*off-site*-patronen) in de zin van onder andere wegen, perceelsindeling, akkers, grondstofwinning, vennen, *et cetera*?
10. Zijn er aanwijzingen voor agrarische en/of ambachtelijke activiteiten? Zo ja, waaruit blijkt dat en welke kenmerken zijn hieraan naar analogie van vraag 9 te geven?
11. Kunnen meerdere bewoningsfasen (relatief en absoluut) onderscheiden worden?
12. Wanneer en waarom zijn de sites en de vindplaats in zijn geheel verlaten of in onbruik geraakt?

Landschap en bodem:

13. Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de vindplaatsen (o.a. geologie, bodemkunde, geomorfologie, afstand tot water, reliëf)?
14. Hoe is de opbouw van het profiel in bodemkundige zin? Wat zijn de kenmerken van de stratigrafische eenheden? Is er sprake van loopvlakken, begraven bodems, ophogingslagen of cultuurlagen?
15. Wat is het paleo-ecologische potentieel van het plangebied? Zijn er locaties die voor analyse bemonsterd kunnen worden?
16. Kan aan de hand van archeologisch vondstmateriaal uit het akkerdek een uitspraak worden gedaan over de ouderdom en/of de vorming van dit akkerdek?
17. Welke postdepositionele processen hebben zich afgespeeld en wat is het effect daarvan op de archeologische resten?

Onderzoeksvragen bij het aantreffen van nederzettingen en gebouwstructuren uit de Bronstijd, de IJzertijd, de Romeinse tijd en de Vroege- en Volle Middeleeuwen

18. welke structuren zijn op de vindplaats aanwezig (huizen, bijgebouwen, greppels, verkaveling, waterputten, anderszins)?
19. wat is de datering van de structuren op basis van vondsten, de typologie van de structuren C14 analyse en/of dendrochronologische data van hout uit waterputten?

20. welke cultuurgewassen en wilde planten zijn aangetroffen in de geanalyseerde zadenmonsters en wat zegt dat over de aard van de nederzetting?
21. Is er sprake 'complete' erven? Uit welke componenten bestaat een erf en wat is de indeling van het erf?
22. welke aanwijzingen zijn er voor verbouwingen van gebouwen?
23. hoeveel gebruiksfasen fasen kunnen binnen een erf worden onderscheiden?
24. Zijn er activiteitenzones binnen het erf te onderscheiden? Welke zijn dat? Wat zegt dit over de taken van de bewoners binnen de context van de nederzetting?
25. Maken de erven deel uit van een herkenbaar nederzettingssysteem? Wat moet men zich bij dat nederzettingssysteem voorstellen?
26. zijn de erven in te passen in een nederzettingssysteem van de microregio?
27. Wat zeggen de huizen en erven uit een bepaalde periode over nederzettingssysteem en demografie?
28. sluiten de onderzoeksresultaten aan bij het actuele model van de bewoning en begraving van het dekzandeiland in met name de Romeinse tijd en de Middeleeuwen?

Onderzoeksvragen met betrekking tot de Plucksackhof en diens voorgangers:

29. Welke verschijningsvorm(en) heeft de Plucksackhof gehad en hoe zijn deze te dateren?
30. Heeft de historisch bekende (steenbouw) Plucksackhoeve (houtbouw)voorlopers gehad die wellicht teruggaan tot in de Late Middeleeuwen? Zo ja, wat zegt dit over de status van de deze hoeve(n) en duidt dit op bezit van en lokale of regionale elite zoals misschien de Van Horne's?
31. Hoe was het grachtenstelsel van de hoeve opgebouwd? Is hier een fasering in waar te nemen?
32. Welke aanwijzingen, behalve de gracht, zijn er voor een mogelijk verdedigbare functie van het terrein?
33. Welke restanten zijn er teruggevonden van de bouwhistorisch bekende gewelfkelders en het muurwerk van de afgebrande en gesloopte boerderijen?
34. Wat is de functionele indeling, eventueel per fase, van de Plucksackhof?
35. Welke funderingstechnieken zijn er toegepast?
36. Hoe is het binnenterrein in de loop der tijd gebruikt?
37. Zijn er op het binnenterrein nog andere gebouwen en/of structuren aanwezig geweest, welke niet zichtbaar zijn op de kaart van Ferraris of de Kadastrale Minuutplan?
38. Hoe verhoudt (aanwijzingen voor) (brug)overgangen over de gracht zich tot de ruimtelijke inrichting van begin 19^e eeuw (Kadastrale Minuut)? Hoe kunnen verschillen hierin verklaard worden?
39. Zijn er sporen van een weg/karrenpad te herkennen binnen of buiten het omgracht terrein?
40. Zijn er steen- en houtbouwfasen te onderscheiden in de gebouwen?
41. Zijn er aanwijzingen voor verdere indeling van het binnenterrein, zoals een mestvaalt, veekraal etc.? Hadden deze een vaste plek?
42. Wat is de historie van de Plucksackhof en blijkt de betekenis van de hoeve uit de bouw en inrichting?
43. Welke sporen, met een vergelijkbare datering als het Plucksackhof, zijn er binnen het onderzoeksgebied en de directe omgeving aangetroffen? In hoeverre zijn deze te linken aan de hoeve?

Onderzoeksvragen Provinciaal Aandachtsgebied Limburg

De Provincie Limburg heeft de kennisstand, kennislacunes en kenniswinst van de provinciale archeologische landschappen (aandachtsgebieden) laten onderzoeken op basis van onderzoeksrapporten vervaardigd tussen 2007 en 2021. In 2007 was reeds een kennisstand opgemaakt op basis van onderzoeken uitgevoerd tussen 1995 en 2006. Om de in de onderzoeken opgedane archeologische kennis te synthetiseren zijn tussen 2017 en 2021 vier rapporten gepubliceerd die samen een actueel overzicht geven van de kennis per periode, per thema en per landschap. De rapporten beslaan de Vroege prehistorie, late prehistorie, de Romeinse tijd en de Middeleeuwen / Nieuwe tijd.

Het dekzandeiland van Weert-Nederweert vormt een belangrijk en rijk onderzocht archeologisch aandachtsgebied.

De komende jaren wensen provincie en gemeenten, samenwerkend in het Beleidsplatform Erfgoed Limburg, te werken aan het actueel houden van de opgedane kennis.

In dat kader volgen onderstaande onderzoeksvragen:

1. Heeft het onderhavige onderzoek een bijdrage geleverd aan de kennisstand archeologie zoals weergegeven in de provinciale synthese uit 2007-2021?
2. Welke nieuwe inzichten heeft het onderzoek in dat opzicht opgeleverd en op welk vlak (periode, gebied, thema)?

Licht de antwoorden toe in een aparte paragraaf in de synthese.

6 METHODEN EN TECHNIEKEN

6.1 Strategie

In alle gevallen waarin dit PvE niet voorziet, zijn de procesbeschrijvingen en specificaties van de KNA 4.2 van toepassing.

Algemeen

Het team dat het onderzoek uitvoert staat onder leiding van een senior KNA archeoloog die aantoonbare ervaring heeft met grootschalig onderzoek op de zuidelijke zandgronden en opgravingen en met het opgraven en documenteren van muurwerk uit de Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd. Het veldwerk wordt uitgevoerd door deze senior KNA archeoloog met ten minste twee KNA-archeologen en twee archeologen/veldtechnici/veld-medewerkers (in totaal minimaal 5 fte aan 'vaste' krachten). Daarnaast kunnen stagiaires en vrijwilligers worden ingezet.

De opgraving bestaat uit twee fasen, waarbij in twee fasen transecten worden aangelegd (Figuur 10 en Tabel 3). Er is voor deze aanpak gekozen, aangezien het voor de hand ligt dat er behoudenswaardige archeologische resten (sporen en vondsten) aanwezig zullen zijn. Een andere vorm van proefsleuvenonderzoek wordt overbodig wordt geacht. De uitvoering van een opgraving is zeker, enkel de omvang is nog niet duidelijk.

In Fase 1 worden in totaal 15 transecten van 15 meter breed aangelegd; de lengte varieert tussen de 102 en 43 meter. Eén transect in deze fase, nummer 7 wijkt af van de standaardbreedte, hier loopt de werkput van 15 meter in het noorden taps uit naar 20 meter in het zuiden. Dit om de gracht van de Plucksackhof volledig in deze werkput te krijgen (Figuur 11). De transecten Fase 1 hebben een gezamenlijk maximaal oppervlakte van circa 19.000 m².¹²

Op basis van de resultaten uit Fase 1 wordt bepaald welke (delen van) transecten in fase 2 (maximaal circa 18.000 m²) dienen te worden onderzocht. Hiertoe vindt een kort evaluatiemoment plaats in de vorm van een tussenverslag, waarin de eerste resultaten kort uiteengezet worden. Dit document wordt gedeeld met de opdrachtgever en (de adviseur van) de bevoegde overheid. Dit betekent dat voor fase 2 de maximale omvang van het onderzoek is aangegeven, maar dat er op basis van Fase 1 delen van de transecten Fase 2 kunnen komen te vervallen. Blijkt uit de resultaten Fase 1 alsnog dat het gehele plangebied moet worden onderzocht, dan zullen ook de transecten van fase 2 volledig worden opgegraven. In fase 2 zijn de transecten tevens 15 meter breed, met een lengte tussen de 113 en 27 meter. Ook hier wijkt één werkput af in de breedte, nummer 23. Aansluitend op de afwijkende werkput 7, loopt werkput 23 taps toe van 15 meter in het noorden naar 10 meter in het zuiden. In deze fase wordt maximaal circa 18.000 m² archeologisch onderzocht, afhankelijk van de resultaten van fase 1.¹²

Indien bijzondere sporen worden aangetroffen, of andere belangwekkende archeologische vondsten (zoals vuurstenen afslagen/werktuigen bij de aanleg van het archeologisch vlak, of sporen/resten van begravingen), dan wordt direct contact opgenomen met de adviseur/toezichthouder archeologie. De deze zal, indien nodig, de resultaten in het veld bekijken en/of zich laten informeren door de senior KNA archeoloog.

---

¹² In verband met aanwezige groenstructuren (bomen en bosschages), welke mogelijk behouden blijven, kunnen deze aantallen lager uitvallen. Zie ook de kengetallen in de bijlage en inschrijfstaat.

Tabel 3. Overzicht van de aan te leggen transecten per fase, met de (langste) lengte-breedte en oppervlakte van de transecten. De precieze omvang van de sleuven zal in het veld nader bepaald worden. In verband met aanwezig en te behouden groen kan de omvang van sommige transecten wijzigen.

Transecten overzicht					
Fase 1			Fase 2		
Transect	Afmeting (m)	Oppervlakte (m ²)	Transect	Afmeting (m)	Oppervlakte (m ²)
1	100x15	1.486	16	99x15	1.465
2	98x15	1.462	17	99x15	1.464
3	97x15	1.435	18	97x15	1.446
4	96x15	1.430	19	95x15	1.406
5	92x15	1.366	20	94x15	1.392
6	90x15	1.330	21	89x15	1.320
7	86x15-20	1.534	22	86x15	1.269
8	83x15	1.207	23	83x10/15	968
9	80x15	1.182	24	78x15	1.145
10	74x15	1.082	25	77x15	1.135
11	74x15	1.079	26	70x15	1.023
12	66x15	972	27	69x15	987
13	125x15	1.788	28	113x15	1.614
14	102x15	1.435	29	89x15	1.076
15	43x15	534	30	27x15	299
totaal m ² fase 1		19.062 m ²	totaal m ² fase 2		18.269 m ²

Plucksackhof

Op het terrein van de Plucksackhof worden muurrestanten (opgaand muurwerk, funderingen en uitbraaksleuven van (verschillende fasen van) de voormalige gebouwen van dit hof verwacht, de omvang ervan is echter niet zeker. Op basis van de Kadastrale minuut is een afgebakende zone van circa 2.400 m² (fase 1: 1.600 m², fase 2: 800 m²) gemarkeerd waarbinnen zich de belangrijkste (baksteen)bouw zich zou moeten bevinden. Onbekend is in welke mate de (bakstenen) boerderijresten na de brand in de jaren tachtig zijn gesloopt. Verder is niet bekend of er naast de op de kadastrale minuut bekende gebouwen, bakstenen, dan wel houten voorgangers in hetzelfde afgebakende gebied voorkomen.

Indien muurwerk wordt aangetroffen, wordt binnen het betreffende transect(deel) op dat niveau het eerste archeologisch vlak aangelegd (dat kan al op het niveau van een tussenvlak zijn). Het muurwerk, en gerelateerde sporen zoals uitbraaksleuven, worden op dit niveau gedocumenteerd voordat verdiept wordt naar het tweede vlak of zelfs derde vlak op de C-horizont. Het aangetroffen muurwerk wordt in deze fase volledig schoongemaakt en gedocumenteerd (zie ook paragraaf 6.3.1 voor nadere beschrijving). Daarnaast worden de overige sporen in het top van de C-horizont nader onderzocht.

Het is van belang dat de restanten van de Plucksackhof, in samenhang met de omgrachting, integraal worden onderzocht. Dit wordt gedaan door het vak waar muurwerk verwacht en aangetroffen wordt, volledig bloot te leggen. Hier is het dus niet de bedoeling dat binnen de Plucksackhof het transect van fase 1 gedicht wordt alvorens fase 2 aangelegd wordt. Op basis van de op de Kadastrale Minuut bekende omvang van de (bakstenen) bebouwing, wordt rekening gehouden met een gebied van circa 50x40 meter dat in fasen 1 en 2 compleet blootgelegd moet worden. Afhankelijk van de resultaten in het veld, kan dit gebied groter of kleiner worden.

Er bestaat ook een grote kans dat er voorgangers van de oude gracht rond de Plucksackhof worden aangetroffen. Deze gracht(en) bevatten op plekken mogelijk veel vondstmateriaal, aangezien dit niet enkel als verdedigingsmiddel werd gebruikt maar (op enig moment) ook als dumpplek van afval. De gracht dient om de 20 meter, over een lengte van 10 meter laagsgewijs te worden ontgraven. De profielen aan beide zijden worden gedocumenteerd. Elke 'hoek' van de gracht krijgt met het couperen en ontgraven aandacht om zo'n optimaal mogelijk beeld in de opbouw te verkrijgen. Rekening moet worden gehouden met minstens twee bruggen/overgangen over de gracht. Op basis van de Ferrariskaart en het minuutplan 1830 zijn in het noorden en westen van de gracht twee (en mogelijk meer) bruggen/overgangen te herkennen. Deze vragen ook speciale aandacht. Afhankelijk van de breedte en diepte van de gracht, alsook de aanwezigheid van vondsten kan besloten worden om (nog) grotere delen van de gracht laagsgewijs te ontgraven. Volledig onderzoek (opgraving) van de aanwezige grachten is uitgangspunt van de opgraving

6.2 Vlakaanleg en vlakdocumentatie¹³

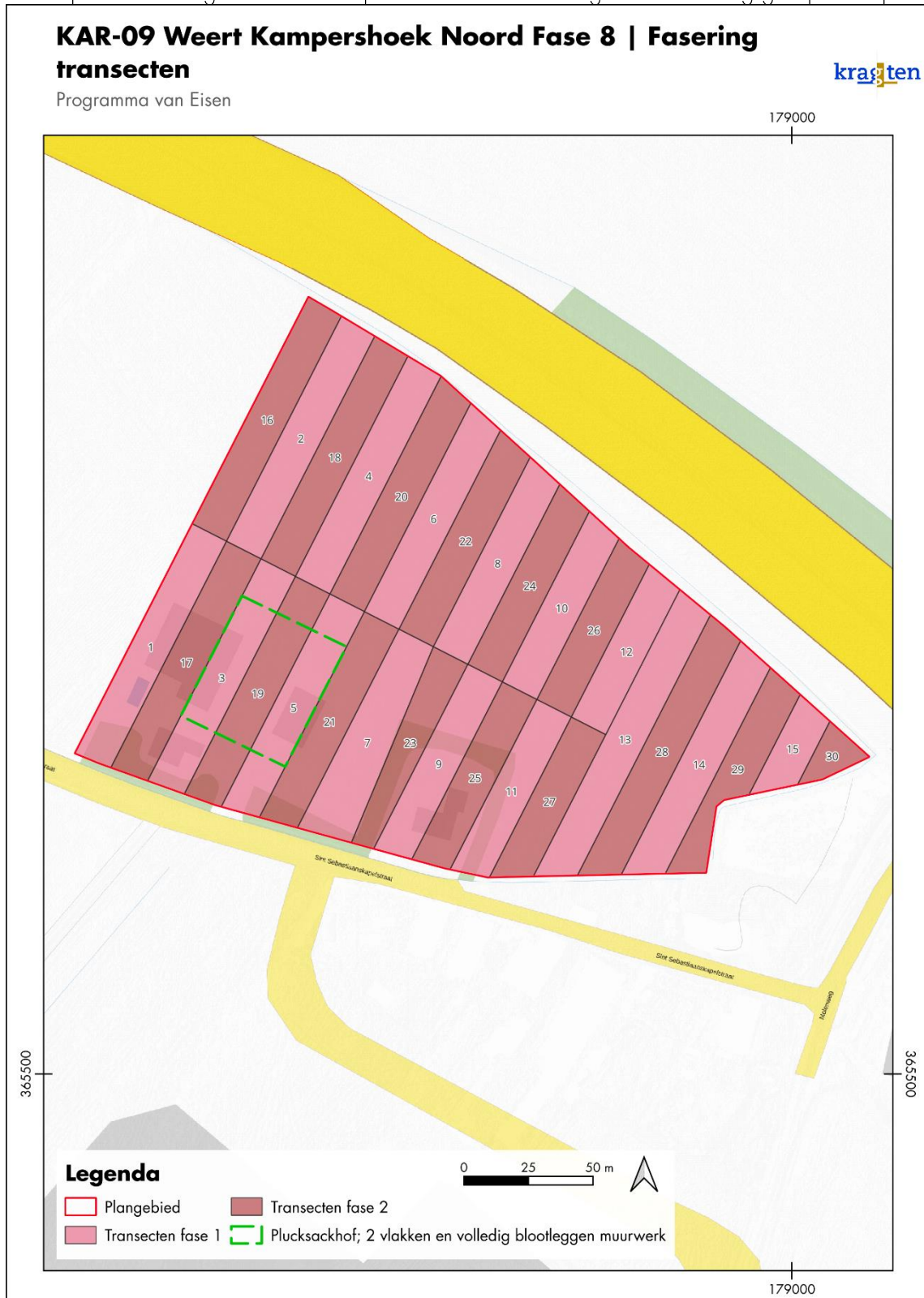
6.2.1 Vlakaanleg

- Er worden bij aanvang van het werk foto's gemaakt van de algemene situatie, waaronder het terrein en de omgeving. Ten behoeve van publicatie of expositie worden tijdens het onderzoek ook actie- en illustratieve foto's gemaakt.
- De transecten worden uitgegraven met een graafmachine met een gesloten 'gladde bak'. De machinist die de kraan bediend heeft een ruime ervaring met archeologische opgravingen op de pleistocene zandgronden.
- De bouwvoor wordt gescheiden gehouden van de overige grond (cultuurlaag en overgangszone plaggendeck-verbruiningshorizont-opgravingsvlak).
- Het volledige transect wordt eerst tot op een **tussenvlak** (doorgaans 20 – 30 cm boven het sporenniveau) uitgegraven en gedocumenteerd (zie hieronder).
- Op plaatsen waar muurwerk wordt verwacht (zoals de zone met de historische Plucksackhof kunnen op dit tussenvlak al muur- of funderingsresten aanwezig zijn).
- Het 'tussenvlak' wordt visueel en systematisch en vlakdekkend met een metaaldetector (geen discriminatie op Ferro) afgezocht op aanlegvondsten. Hierbij dient tevens aandacht te worden geschonken aan vuursteenartefacten van soms klein formaat; vuurstenen artefacten en metalen voorwerpen worden als puntlocatie (X-, Y- en Z-waarden) ingemeten. De metaaldetectie wordt uitgevoerd door een ervaren gebruiker van een metaaldetector. De metaaldetector dient tot 30 cm onder het vlak metalen voorwerpen ter grootte van een eurocent te kunnen traceren.
- Voor het verzamelen van aanlegvondsten zie 6.5.
- Het 'tussenvlak' wordt geïnspecteerd op archeologische sporen als bijvoorbeeld karrensporen, greppels en spitsporenzones. Indien aanwezig, dan worden de sporen al op hoger niveau gedocumenteerd in vlak en later in het profiel.
- Vervolgens wordt vanaf het 'tussenvlak' de grond in dunne lagen (5 - 10 cm) onder begeleiding machinaal verwijderd en visueel en met een metaaldetector afgezocht op aanlegvondsten. Verdiept wordt tot op het niveau waarop eventuele sporen duidelijk leesbaar zijn in de natuurlijke ondergrond.
- Als tijdens het verdiepen van het 'tussenvlak' vuursteen of spikkels crematieresten worden getraceerd, dan wordt met beleid verdiept. Indien zich een concentratie van vuursteen of verbrand bot lijkt af te tekenen, dan wordt op die plaats, of in die zone niet verder verdiept.¹⁴

¹³ KNA 4.2 (deelproces 2, Specificaties OS02 t/m OS11).

¹⁴ De procedure voor vuursteenonderzoek wordt hieronder in §6.3 kort beschreven; crematieresten komen kort aan bod in §6.7.

- Depressies en laagten worden tot op een eventueel aanwezige B-horizont laagsgewijs verdiept.

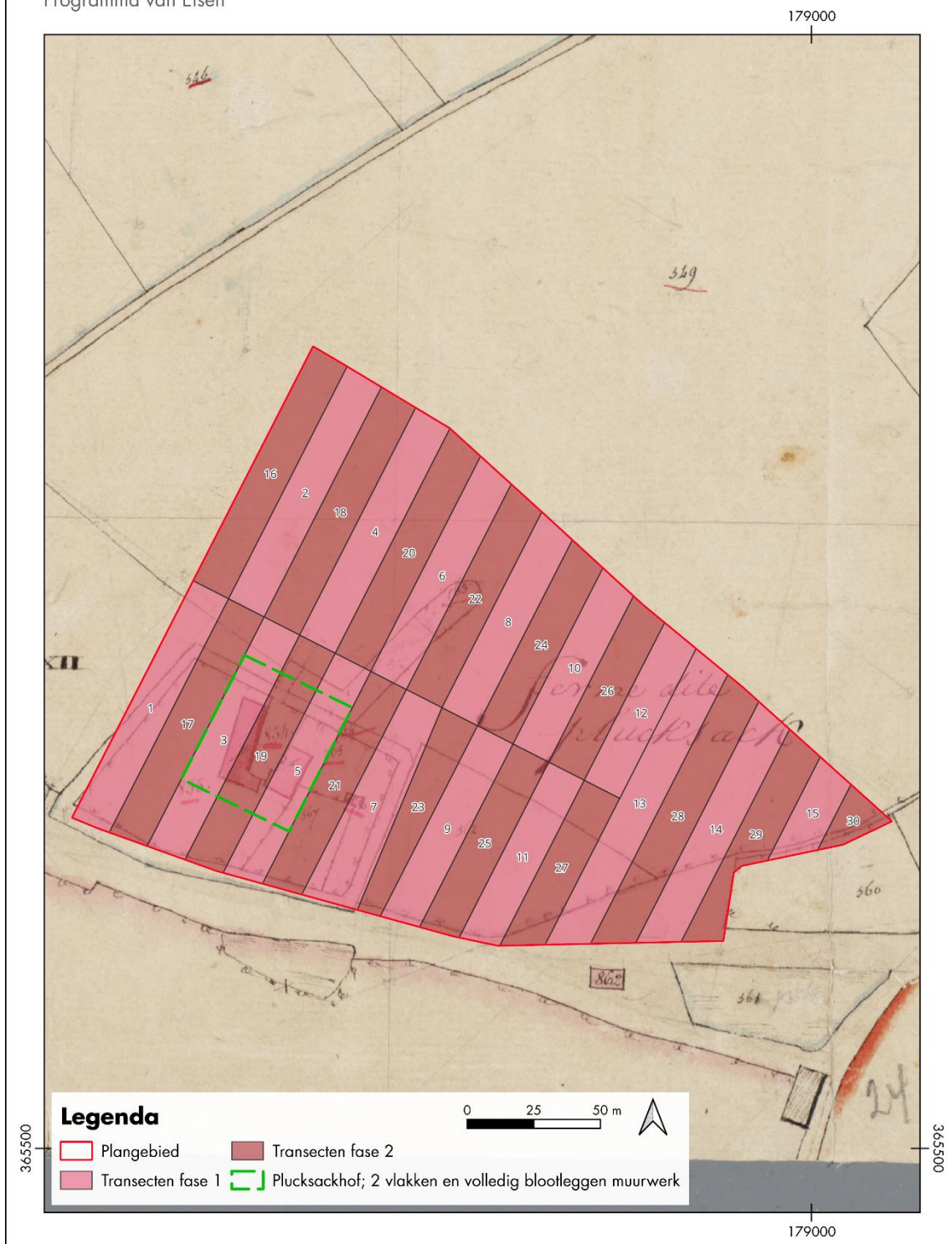

Figuur 10. Voorgenomen indeling van de transecten op de huidige topografische kaart (achtergrond: PDOK).

KAR-09 Weert Kampershoek Noord Fase 8 | Transecten en Kadastrale Minuut

Programma van Eisen

kragten

Figuur 11. De voorgenomen locaties van de transecten op de Kadastrale Minuut van 1811-1832, waarbij transecten 7 en 23 aangepast zijn om het terrein van de Plucksackhof volledig te omvatten (bron: Beeldbank RCE).

- Aanleg- en vlakvondsten die niet aan een grondspoor zijn te koppelen (geen metaal of bewerkt vuursteen) worden bij geringe hoeveelheden verzameld per concentratie of in vaksegmenten van 5 x 5 meter.
- Bij de vlakaanleg, en bij eventueel benodigde 'tussenvlakken', wordt visueel én systematisch en vlakdekkend met een metaaldetector (geen discriminatie op Ferro) afgezocht op aanlegvondsten. Hierbij dient tevens aandacht te worden geschonken aan vuursteenartefacten van soms klein formaat; vuurstenen artefacten en metalen voorwerpen worden als puntlocatie (X, Y- en Z-waarden) ingemeten.
- Het 'tussenvlak' wordt geïnspecteerd op archeologische sporen als bijvoorbeeld karrensporen, greppels en spitsporenzones. Indien de kans aanwezig is dat dergelijke sporen bij het verdiepen tot het archeologische vlak dreigen te verdwijnen, dan worden deze sporen al op hoger niveau gedocumenteerd in vlak en later in het profiel.
- Vanaf het 'tussenvlak' wordt vervolgens de grond in dunne lagen (circa 5 cm) machinaal verwijderd en visueel en met een metaaldetector afgezocht op aanlegvondsten. Verdiept wordt tot op het niveau waarop eventuele sporen duidelijk leesbaar zijn in de natuurlijke ondergrond, of tot de maximale ontgravingsdiepte.
- Als tijdens het verdiepen van het 'tussenvlak' vuursteen of spikkels crematieresten worden getraceerd, dan wordt met beleid verdiept. Indien in het tussenvlak een concentratie van vuursteenartefacten (≥ 5 vuursteenvondsten binnen 10 m²) wordt geconstateerd of verbrand bot lijkt af te tekenen, dan wordt op die plaats, of in die zone niet verder verdiept.¹⁵
- Depressies en laagten worden tot op een eventueel aanwezige B-horizont laagsgewijs verdiept.
- (Recente) puinlagen en recente verstoringen worden laagsgewijs afgegraven tot het niveau van ongestoorde vlakken.
- Bij het aantreffen van muurwerk blijft een profieldam haaks op de muur staan, zodanig dat de muur in verband met de bovengrond gedocumenteerd kan worden.
- De stort langs de werkputten wordt met een metaaldetector afgezocht.

6.2.2 Vlakdocumentatie

- In principe wordt één vlak op spoorniveau getekend en beschreven, tenzij zich op een hoger niveau al archeologische sporen aftekenen. Bij een complexe stratigrafie of indien zich meer dan incidenteel sporen op verschillende niveaus bevinden, worden in alle putten meerdere vlakken aangelegd.
- Om de leesbaarheid te vergroten, worden sporen (en zo nodig delen van het vlak) altijd met de schep opgeschaafd. Hierbij gebeurt dat in stroken of blokken.
- Het opgravingsvlak wordt gefotografeerd, sporen worden nauwkeurig ingekrast met een kras-/meetpen (dus niet met een schep!).
- Het vlak wordt (al dan niet digitaal) beschreven en opgetekend. Het digitaal inmeten van sporen gebeurt met grote nauwkeurigheid en ruim voldoende meetpunten om de werkelijke, natuurgetrouwe, vorm van het spoor in het vlak goed vast te leggen. Op de kwaliteit van de digitale registratie wordt streng toegezien.
- Van de vlakken worden foto's gemaakt in secties. Bij belangwekkende en/of kwetsbare vondsten worden op de vondstlocatie foto's gemaakt.
- Van alle gedocumenteerde vlakken wordt het microreliëf in kaart gebracht door middel van het vaststellen NAP-waarden van het vlak. Bij werkputten en transecten in raaien om de drie meter in de werkput, en één raai aan maaiveld.

¹⁵ De procedure voor vuursteenonderzoek wordt hieronder in § 6.4.1 kort beschreven; crematieresten komen kort aan bod in § 6.8.

6.3 Structuren en grondsporen

- Alle archeologische sporen worden gecoupeerd, gedocumenteerd en afgewerkt (laagsgewijs schavend). Sporen waarvan getwijfeld wordt of deze natuurlijk zijn, worden minstens gecoupeerd en gedocumenteerd.
- Paalkuilen en overige sporen met een doorsnede of lengte minder dan één meter worden handmatig gecoupeerd. Bij oversnijdende sporen worden ter documentatie zo nodig meerdere coupes gezet en gedocumenteerd. Het couperen gebeurt schavenderwijs, waarbij tijdens het couperen de onderzoeker op ieder moment een beeld heeft van veranderingen in vlak en of profiel. In dat geval worden tussentijdse tekeningen en foto's gemaakt.
- Sporen en lagen die zowel in het vlak als in het profiel zichtbaar zijn, krijgen hetzelfde spoor- en laagnummer.
- Waar mogelijk worden sporen tegen de putwand in het profiel gecoupeerd, zodat de relatie met het stratigrafisch ingravingsniveau kan worden vastgelegd.
- Coupes worden getekend (analoog, schaal 1:20 of digitaal) en gefotografeerd.
- Van bijzondere sporen en structuren worden detailtekeningen gemaakt (schaal 1:20 of nauwkeuriger).
- Greppel- en grachtstructuren worden aan gebruiksfasen toegewezen en waar mogelijk vergeleken met de oudste kadastrale kaarten van het plangebied.
- De vulling uit de gecoupeerde sporen op metaal nagezocht met de metaaldetector indien deze in dat opzicht kansrijk zijn.
- Er worden representatieve foto's gemaakt van de grondsporen in het vlak en de coupes. Maar ook enkele actiefoto's.
- De opdrachtnemer zorgt ervoor dat het plangebied (ten behoeve van bijzondere en of vondstrijke sporen) aan het eind van een werkdag wordt afgezet, zodat deze zijn veiliggesteld voor schatgravers.
- Sporen met een omvang groter dan 1 meter worden in kwadranten opgegraven, tenzij het bijvoorbeeld waterputten of inhumatiegraven betreft.
- Sporen van één (gebouw)structuur worden zoveel als mogelijk in eenzelfde richting gecoupeerd.
- Greppels worden in iedere werkput tegen de profielwand minstens één keer over een breedte van minstens 1 meter gecoupeerd. Daarnaast worden de greppels, indien langer dan, elke 20 meter gecoupeerd. Daarna worden deze machinaal volledig uitgeschaafd met het oog op vondsten en om te onderzoeken of er sporen direct onder greppels aanwezig zijn.
- Grachten(stelsels) dienen om de 20 meter, over een lengte van 10 meter laagsgewijs te worden ontgraven. Deze gracht(en) bevatten op plekken mogelijk veel vondstmateriaal, aangezien dit niet enkel als verdedigingsmiddel werd gebruikt maar (op enig moment) ook als dumpplek van afval. De profielen aan beide zijden worden gedocumenteerd. Elke 'hoek' van de gracht krijgt met het couperen en ontgraven aandacht om zo'n optimaal mogelijk beeld in de opbouw te verkrijgen.
- Vondsten uit de greppelvulling worden stratigrafisch verzameld in uit te schaven lengte-eenheden van 1 tot 5 meter (bij opgraving). Bij zware diepere greppels kan dit deels machinaal.
- Waar relevant en noodzakelijk voor de onderzoeksvragen worden monsters genomen voor ¹⁴C of dendrochronologische dateringen en voor archeobotanisch of palynologisch onderzoek.
- Waterputten worden altijd volgens de 'regels der kunst' opgegraven. Indien dit veilig en zorgvuldig kan zonder bronnering, is dat toegestaan. Onder natte omstandigheden dient dit met een lokale bronbemaling plaats te vinden.

6.3.1 Waterputten, beerputten, waterkuilen

- Indien waterputten of beerputten worden aangetroffen, dan wordt hiervan door middel van een edelmanboor en/of guts vastgesteld hoe diep deze reikt en wat de gelaagdheid is. Waterputten worden op gebruikelijke wijze opgegraven en gedocumenteerd. Indien dit veilig en zorgvuldig kan zonder bronnering, is dat toegestaan. Onder natte omstandigheden, die een goede waarneming onmogelijk maken, dient dit met een lokale bronbemaling plaats te vinden.
- De putvulling binnen de nog aanwezige schacht wordt grondig onderzocht tot ca 30 cm in het welzand.
- Pakketten van accumulatielagen worden met pollenbakken bemonsterd voor specialistisch onderzoek met het oog op ruimtegebruik, bewoningcontinuïteit en landschapsontwikkeling.
- Waar relevant en noodzakelijk voor de onderzoeksvragen worden monsters genomen voor 14C of dendrochronologische dateringen.
- Constructiehout van beschoeiingen, drenkkuiten, waterputten etc. wordt in het veld beschreven door een houtspecialist, getekend en gefotografeerd. Gelet dient te worden op het gebruik van hergebruikt hout. Dit om een correct advies te geven over de te nemen monsters voor dendrochronologisch onderzoek en mogelijke afwijkingen die hierdoor kunnen voorkomen.
- Voor iedere waterput met houtresten (boomstam, bekisting, vlechtwerk e.d.) wordt door de houtspecialist een notitie opgesteld en wordt een samenspraak met de projectleider en toezichthouder een (de)selectieadvies opgesteld dat wordt overlegd aan het provinciaal depot (contactpersoon dhr. Sjeng Kusters). Het verdient de voorkeur om de afstemming wel/niet deponeren al zoveel mogelijk tijdens het veldwerk te doen. In het op te stellen Plan van Aanpak Opgraven worden hierover nadere procedures en afspraken opgenomen.

6.3.2 Muurwerk en uitbraaksleuven

De kans op het aantreffen van (historisch) muurwerk is op basis van historisch kaartmateriaal op deze locatie zeer groot. Muurwerk uit de 20^e eeuw, wat evident niet aan de Plucksackhof gekoppeld kan worden, dient enkel op hoofdlijnen te worden geregistreerd. Voor al het overige (ouder) muurwerk en fundamenteën geldt dat dit volledig wordt blootgelegd en schoongemaakt, en door een bouwhistoricus wordt onderzocht. Bij dit bouwhistorisch onderzoek worden in ieder geval de volgende aspecten worden gedocumenteerd: De omtrek van afzonderlijke muurdelen dient te worden ingetekend op de vlaktekening, alsook uitvoerig gefotografeerd. Afzonderlijke muurdelen binnen een groter geheel worden gedefinieerd aan de hand van hoekverbanden en/of bouwnaden. Indien in het muurdeel versnijdingen en vertandingen te herkennen zijn die tot de originele constructie behoren, dienen de grenzen van deze elementen binnen de buitencontour van het muurwerk te worden ingetekend. Daarnaast wordt een profiel getekend haaks op de muur of de uitbraaksleuf vanaf het hoogst mogelijke niveau, met inbegrip van de afdekkende laag tot in de vaste grond.

Wanneer sprake is van (hoogte)verschillen die bij de sloop tot stand gekomen zijn, hoeven niet alle losse elementen te worden ingetekend. Wel moeten significante verschillen worden vastgelegd, die essentieel zijn om de hoogtegegevens vast te leggen en te interpreteren. Van de verschillende muurdelen worden in ieder geval 2 hoogtematen genomen van de bovenzijde van het muurwerk en ten minste 2 van de onderzijde. Deze worden zoveel mogelijk aan de uiteinden van het muurwerk genomen, zodat een eventueel scheef verloop kan worden aangetoond. De maximale afstand tussen twee hoogtematen op een muur(fragment) met een rechte bovenzijde is 1 meter. Bij meer dan 1 meter tussenafstand dient een extra maat te worden genomen.

Van ieder muurdeel worden de volgende aspecten beschreven:

- Spoornummer

- (Bak)steensoort
- mortelsoort
- Tenminste 5 LxBxH maten
- Voegen (materiaal, afwerking)
- Kenmerken hergebruik
- Verband, Hoekoplossing
- Tienlagenmaat
- Eventuele verbanden met overig muurwerk

Eventuele verbanden met overig muurwerk dienen in detail te worden gefotografeerd en ingetekend op de vlaktekening, evenals andere opvallende constructieve en/of decoratieve kenmerken van de muur. Muurwerk dient te worden getekend schaal 1:20. Bouwmateriaal en mortel wordt bemonsterd, ten minste één representatieve baksteen per muurdeel en één mortelmonster totaal tenzij verschillende mortelsoorten toegepast zijn. Van natuursteen worden relevante maten genomen en wordt het verband geregistreerd. Bij natuursteen wordt acht geslagen op de diversiteit van de gesteentesoorten. Vondsten bij muurwerk worden onderscheiden in relevante contexten: uit de insteek, onder de muur uit de funderingsleuf, ingesloten tussen de stenen, liggend op het muurrestant/uit de uitbraaksleuf.

6.3.3 Vuursteensites

De kans op het aantreffen van (relatief) goed geconserveerde steentijdvindplaatsen is op deze locatie klein. Toch kan niet worden uitgesloten dat bij aanleg van werkputten strooiingen van vuurstenen artefacten worden aangetroffen.

Indien in een proefleuf of werkput bij het laagsgewijs verdiepen tot het sporenvak sprake is van meer dan 5 vuursteenvondsten binnen een oppervlak van ca. 5 x 5/4 m, dan wordt in eerste instantie schavend met een schep vastgesteld of het hier een vuursteenconcentratie kan betreffen. Indien dit het geval lijkt, wordt in overleg met de (adviseur archeologie van de) bevoegde overheid gekozen voor de meest geëigende techniek om de omvang en fysieke kwaliteit van de concentratie vast te stellen. De eerste stap hierin kan zijn, het plaatsen van Edelman-boringen (diameter 1,5 cm) in een boorgrid van 2,5 x 2,5 meter over de vermoede concentratie, waarbij de boorkernen worden uitgezeefd over een zeef met een maaswijdte van 3 x 3 mm. De boringen gaan minstens 50 cm diep (ca. 2 boorkernen per boring). Op basis van een eerste inzicht in de spreiding van vuursteen, wordt vervolgens bepaald wat de nadere strategie zal zijn.

Het vlak wordt bij het vermoeden van een vuursteensite niet verder verdiept.

Indien wenselijk kan (in overleg met de (adviseur archeologie van de) bevoegde overheid) besloten worden om ter hoogte van de concentratie vuursteen een aantal zeefvakjes tegen de profielwand van de sleuf aan te leggen. De te volgen strategie wordt nader afgestemd.

Indien een waarderend onderzoek van een vuursteenvindplaats plaatsvindt, wordt een materiaalspecialist aan het veld team toegevoegd met ruime kennis en ervaring in het opgraven van vuursteenvindplaatsen. Het veldteam dient over een geschikte zeefinstallatie te beschikken. Verwerking van de data vindt in het veld plaats.

Artefacten uit het Midden Paleolithicum

De afgelopen decennia zijn in de microregio WeertNederweert op diverse plaatsen oppervlaktevondsten gedaan uit het Midden-Paleolithicum (ca 300.000 – 35.000 voor heden). Begin 2000 zijn bij het onderzoek op het Rosveld in Nederweert ook nog 6 artefacten aan het licht gekomen. De vondsten zijn aangetroffen vlak onder de bouwvoor. Deze context is moeilijk te verklaren vanuit het feit dat dit gebied ligt in de zogenaamde Centrale Slenk of Roerdalslenk, die in de loop van

het Kwartair is opgevuld met een pakket van meer dan 200 m sediment. Afzettingen uit de periode 300.000 – 35.000 voor heden komen niet aan of vlak onder het oppervlak voor. Recent onderzoek naar de paleoecologie, sedimentatie en datering van de bovenste 35 m dikke afzettingen in de Slenk door Jeroen Schokker wijst evenwel op de mogelijkheid dat in de omgeving Weert-Nederweert, de afzettingen direct onder het oppervlak veel ouder zijn.¹⁶

Grotere bodemontsluitingen zoals het uit te voeren onderzoek op Kampershoek-Noord en Laarveld, bieden de mogelijkheid deze hypothese verder te onderzoeken, onder meer met de nieuwe OSL-techniek voor datering van sedimenten. Het is dus van belang bij de aanleg van vlakken en het uitgraven van sporen alert te zijn op vuursteenartefacten en speciaal op artefacten uit het Midden-Paleolithicum.

Het onderzoek vormt geen standaard onderdeel van dit PvE. De RCE is evenwel geïnteresseerd in deze problematiek. En wil in voorkomende gevallen graag hierbij betrokken worden. Contact hierover met de RCE tijdens het veldwerk verloopt via de gemeente (diens directievoerder).

6.4 Aardwetenschappelijk onderzoek

- Het fysisch geografisch en bodemkundig onderzoek bestaat uit het bestuderen van de profielopbouw en de aangelegde vlakken door een fysisch geograaf/ bodemkundige of een Senior KNA Archeoloog met aantoonbare ruime, relevante fysisch-geografische én bodemkundige ervaring op de Zuid-Nederlandse zandgronden.
- Van de werkputten wordt in ieder geval één lengteprofiel aan de hand van kolomopnamen gedocumenteerd. Het profiel dient minimaal de bodemopbouw (bodemkundig en lithologisch) vanaf het maaiveld tot minimaal 0,3 m onder het niveau/de niveaus waarop sporen zichtbaar zijn, gedocumenteerd te worden. Er worden de lengteprofielen beschreven en getekend middels één kolomopname, van minstens 1 meter breed, per 25 meter strekkende meter profiel-/putwand.
- Alle profielopnamen worden in overzichten en waar nodig in detail gefotografeerd, gedocumenteerd en getekend (digitaal, of analoog schaal 1:20).
- Bij afwijkende patronen in de bodemopbouw of grondsporen in de putwand (te denken valt aan lokale depressies, beekdalen, restanten van oude loopvlakken, karrensporen, houtwallen, *et cetera*) wordt het gehele profiel voldoende ruim over deze fenomenen getekend (schaal 1:20) en gefotografeerd.
- De profielen worden beschreven en getekend op basis van lithostratigrafie, bodemkundige kenmerken, textuur, kleur, structuur, humusgehalte, consistentie, laaggrenzen, gleyverschijnselen en archeologica.

6.5 Omgang met berging van kwetsbaar vondstmateriaal

Het bergen van kwetsbaar vondstmateriaal gebeurt volgens de KNA-leidraad Eerste Hulp bij kwetsbaar vondstmateriaal (niet digitaal, maar wel als waaier beschikbaar). Bij complexe situaties (zoals *en bloc* bergingen) dient een erkend conserveringsspecialist te worden geraadpleegd en zo mogelijk te worden ingeschakeld om de berging te begeleiden.

6.6 (An)organische artefacten

- Vondsten dienen verzameld te worden per chronologisch relevante vulling (spoor), laag en/of vlak.

---

¹⁶ Deeben et al, 2009

- Bijzondere vondsten¹⁷ en vondstconcentraties worden als puntlocatie ingemeten.
- Stortvondsten worden per werkputdeel van 25 meter verzameld en geregistreerd.
- Natuursteen uit vlakken en profielen wordt verzameld indien dit archeologisch relevant is. In ieder geval wordt een steekproef genomen.
- Bij belangwekkende en/of kwetsbare vondsten worden op de vondstlocatie foto's gemaakt, nadat het spoor en het object *in situ* fotogeniek zijn gemaakt.
- Complete of nagenoeg complete vormen van aardewerk/glas moeten als geheel, inclusief vulling, geborgen worden. Bij de uitwerking dient de vulling gezeefd te worden ten behoeve van ecologisch, fysisch antropologisch en/of archeozoologisch onderzoek.
- Eventuele vondsten van organisch materiaal worden geborgen en dienen zo snel mogelijk onder de hiervoor geschikte omstandigheden te worden opgeslagen. In het bijzonder dienen temperatuur, contactmaterialen, vochtigheidsgraad en de hoeveelheid licht waaraan ze blootgesteld te worden bewaakt.
- Bij bijzonder kwetsbare vondsten wordt direct een specialist geconsulteerd.

6.7 Archeozoologische, archeobotanische en fysisch-antropologische resten

Er wordt een uitgebreide bemonsteringstrategie (conform protocol 4004) toegepast ten behoeve van later botanisch onderzoek. Uit kansrijke sporen met een gesloten context, zoals bijv. beer- of waterputten worden monsters verzameld voor botanisch en zoologisch onderzoek. Voor het bemonsteren van waterputten/waterkuilen geldt dat de inhoud hiervan moet worden bemonsterd middels het slaan van een sequentie van pollenbakken van de meest potentieelrijke (lees humeuze) lagen. Deze werkwijze leidt tot een zo hoog mogelijke informatiewaarde die binnen de beschikbare middelen bereikt kunnen worden en geeft een zo breed mogelijk uitgangspunt voor verdere uitwerking van de opgravingsgegevens en het realiseren van de eerder genoemde doelstellingen.

Alleen ecologisch veelbelovende sporen (veel houtskool, extreem goede conservering in natte omstandigheden) die bovendien op basis van vondsten gedateerd kunnen worden komen in aanmerking voor bemonstering. Verwerking en karakterisering van de diverse monsters wordt door specialisten uitgevoerd. Dit gebeurt in eerste instantie door middel van een waardering (scan).

Daarnaast geldt:

- Constructiehout van beschoeiingen, drinkkuilen, waterputten etc. wordt in het veld beschreven door een houtspecialist, getekend en gefotografeerd. In het Plan van Aanpak Opgraven worden hierover afspraken opgenomen. Gelet dient te worden op het gebruik van hergebruikt hout. Dit om een correct advies te geven over de te nemen monsters voor dendrochronologisch onderzoek en mogelijke afwijkingen die hierdoor kunnen voorkomen.
- Een voorstel voor deselectie van constructiehout wordt besproken met het de eigenaar van de vondsten: het provinciale depot.
- Vullingen van waterputten worden indien mogelijk volledig onderzocht, vooral ook de opvullagen. Pakketten van accumulatielagen worden met pollenbakken bemonsterd voor specialistisch onderzoek met het oog op ruimtegebruik, bewoningcontinuïteit en landschapsonwikkeling (in het bijzonder continuïteit bewoning en overgang einde nederzetting en akkerland).

Archeozoologische resten

Los archeozoologisch materiaal wordt verzameld zoals ook bij ander vondstmateriaal plaatsvindt. Archeozoologische contexten worden in principe geheel blootgelegd, gedocumenteerd en geborgen

¹⁷ Als bijzonder gelden vondsten met een hoge individuele informatiewaarde en /of zeldzaamheid en/of gaafheid.

en bij uitwerking geanalyseerd. Tenzij anders overeengekomen met opdrachtgever en bevoegde overheid.

Fysisch antropologische resten

Tijdens de opgraving is voor de het blootleggen, documenteren en uitwerken van inhumatiebegraafingen met goed tot matig geconserveerde botten is een fysisch antropoloog verantwoordelijk. De inhumaties worden vrijgelegd en schaal 1:10 getekend, maar kunnen ook middels fotogrammetrie worden gedocumenteerd. Hierbij dient in het veld al een eerste registratie van mogelijk belangrijke zaken worden gedaan, denk hierbij aan een eerste globale geslachts- en leeftijdsbepaling, maar vooral ook ziektes/lichamelijke afwijkingen (bijvoorbeeld scoliose). Menselijk en/of dierlijk skeletmateriaal wordt opgegraven, gedetermineerd en uitgewerkt volgens de beroepsgroep heersende normen (o.a. leeftijdsbepaling, geslachtsbepaling, pathologie, bijgaven, etc.).

Voor de berging van crematiebegraafingen is een Senior KNA Archeoloog of fysisch antropoloog verantwoordelijk. Berging van crematieresten gebeurt volgens de inmiddels gangbare 'methode Hiddink'.¹⁸ Hierbij wordt aan weerszijden van elk graf twee meetpennen uitgezet die driedimensionaal worden ingemeten. Daarna worden de graven handmatig opgeschaafd, een detailfoto van het spoor genomen en een vlaktekening op schaal 1:10 vervaardigd. Het graf wordt gecoupeerd waarbij eventueel aanwezige bijgiffen of crematierestendepots worden vrijgelegd. Tijdens het couperen worden de vullingen in zijn geheel geborgen om later gezeefd te worden. De coupe wordt vervolgens getekend op schaal 1:10. De aanwezige elementen en de vullingen worden tot slot in het geheel geborgen en naderhand gezeefd over een maaswijdte van 2.5 mm. Indien containers (bijv. - vrijwel - compleet vaatwerk van aardewerk of glas) en/of beenderblokken worden aangetroffen worden ze bij in principe behandeld als monsters. Dit wil zeggen dat ze 'en bloc' worden geborgen.

De inhoud van de containers en de beenderblokken worden via een "micro-opgraving" en/of zeefmethode onder laboratoriumomstandigheden onderzocht. Een eventuele "micro-opgraving" en uitwerking van crematiebegraafingen wordt uitgevoerd door een fysisch antropoloog.

6.8 Overige resten

Onderzoek van overige resten (onder andere micromorfologische onderzoek, fosfaat, diatomeeën of mijten) wordt uitgevoerd wanneer dit wenselijk is voor de beantwoording van de onderzoeksvragen. Bij onduidelijkheid over het al dan niet nemen van monsters voor dergelijk onderzoek, dient in tijdens de uitvoering van de veldwerkzaamheden contact te worden opgenomen met (de adviseur archeologie van) de bevoegde overheid. Hiervoor wordt door de projectleider een voorstel gedaan.

6.9 Dateringstechnieken

Voor het dateren van een de vindplaats kunnen de volgende dateringstechnieken worden ingezet: C14-analyse, dendrochronologie, OSL en thermoluminescentie. Wanneer vondstmateriaal geen uitsluitsel geeft over de datering van sporen en/of lagen, kunnen monsters worden genomen voor het verkrijgen van een datering. In het veld dient door een Senior KNA-Archeoloog te worden bepaald of de betreffende sporen/lagen ook daadwerkelijk geschikt zijn voor bemonstering. Bij twijfel over het potentieel van de monsters dient een specialist ter zake ingeschakeld te worden.

---

¹⁸ Hiddink 2003, 97-107.

Het uitgangspunt van een opgraving dat kansrijke sporen bemonsterd dienen te worden om eventuele dateringstechnieken in te kunnen zetten, zeker wanneer vondstmateriaal ontoereikend blijkt. Monsternamen gebeuren volgens specificatie OS11 de KNA-leidraden Archeobotanie, Veldhandleiding Archeologie en Eerste hulp bij kwetsbaar vondstmateriaal.

6.10 Beperkingen

Ontploffende Oorlogsresten

Binnen het plangebied is vooraf onderzoek geen gedaan naar Ontploffbare Oorlogsresten (OOO). Het terrein kent geen hoge verwachting daarop.

Milieuverontreiniging

Binnen het plangebied geldt geen risico op bodem of grondwaterverontreiniging. In het geval van milieuverontreiniging dient voor aanvang van de werkzaamheden bepaald te worden welke PBM's en aanvullende maatregelen hiervoor verplicht zijn.

Betredingstoestemming en omgeving

Het terrein is voor de onderzoekers vrij betreedbaar.

KLIC

Binnen het plangebied worden, afgezien van de meterkasten aan de wegkant, geen kabels en leidingen verwacht.

Het is aan de uitvoerende partij om een KLIC-melding te doen, en rekening te houden met eventueel aanwezige kabels en leidingen.

7 EVALUATIE, UITWERKING EN RAPPORTAGE

7.1 Evaluatie¹⁹

Na het laatste veldwerk en de technische uitwerking, wordt door de projectleider – zo nodig na specialistisch advies – een evaluatierapport opgesteld. Tenzij door de projectleider, opdrachtgever en de bevoegde overheid bij overleg is vastgesteld dat direct met het eindrapport kan worden begonnen. Het evaluatie

- rapport bestaat uit de volgende onderdelen:
- Een bondige eerste samenvatting van de resultaten;
  - De beoordeling of waardering van vondsten, monsters en sporen;
  - Een of meerdere overzichtskaarten met een eerste zonering en globale datering van vindplaatsen;
  - Aangelegde m² vlak en profiel;
  - Aantallen/ hoeveelheden vondsten, monsters;
  - Een voorstel voor verdere analyse en een kort plan van aanpak daarvoor;
  - Een planning;
  - Te conserveren of te deselecteren materiaal (zie hoofdstuk 8);
  - Voorlopige conclusie/advies.

Het evaluatie

rapport wordt getoetst en goedgekeurd door de bevoegde overheid en de opdrachtgever. Op basis van de evaluatie wordt bepaald of het PvE voor de uitwerking en rapportage moet worden aangepast en of dit consequenties heeft voor de kosten uitwerking en rapportage (zie verder § 10.2). Aan de hand van het evaluatie

7.2 Uitwerking²⁰

7.2.1 Structuren, grondsporen, vondstverspreiding

Vindplaatsen worden op grond van spoor- en vondstverspreidingen geïnterpreteerd en op basis van informatie over tijd (periode) en ruimte begrensd in zones, sites of als *off-site* fenomenen. Deze zones, sites etc. worden vervolgens geïnterpreteerd.

- Lijsten en tabellen van sporen en vondsten worden als bijlagen aan het rapport toegevoegd en niet in de lopende tekst.
- Het resultaat is een analytische beschrijving die, voor zover mogelijk, antwoord geeft op de onderzoeksvragen uit dit PvE.
- Een vlaktekening op groot formaat (schaal 1:500 of een kleinere schaal) met overzicht en interpretatie van de aangetroffen sporen/structuren met bijhorende spoor- of structuurnummers.

¹⁹ Indien evaluatieverslag conform KNA 4.2, protocol 4004 (deelproces 3, OS12-OS13).

²⁰ conform KNA 4.2, protocol 4004 (deelproces 4, OS14-OS15).

- Op alle tekeningen van een horizontaal vlak worden op regelmatige plaatsen NAP-hoogten gezet.
- Alle relevante of kenmerkende profielen en/of profielkolommen worden voorzien van spoor-/laagnummers met een overzicht en interpretatie van de aangetroffen lagen en/of sporen.
- Bij de interpretatie en presentatie worden de gegevens van het vooronderzoek gebruikt en verwerkt, en eventueel opnieuw geïnterpreteerd. De archeologische uitvoerder vraagt daar toe de gegevens/materiaal/origineel beeldmateriaal op bij de uitvoerder(s) van het vooronderzoek.
- De afzonderlijk afgebeelde structuren en sporen dienen op de alle-sporenkaart en/of daarvan afgeleide overzichtsplattegronden gelokaliseerd te kunnen worden.
- Plattegronden van individuele gebouwstructuren worden in detail afgebeeld.
- Sporen en structuren worden per periode en per spoor- en structuurcategorie beschreven, waarbij ingegaan wordt op hun algemene kenmerken, aard, eventuele vondstinhoud en datering.
- De te onderscheiden structuren worden verwerkt in een catalogus, waarbij de aangetroffen sporen zowel in vlak als dwarsdoorsnede worden afgebeeld én in samenhang met het vondstmateriaal beschreven.
- Structuren en andere sporen die een evidente samenhang vertonen (ruimtelijk en functioneel) dienen als complexen (structuren) in samenhang besproken en afgebeeld te worden.
- Van sporen die niet aan structuren kunnen worden toegeschreven, dient een representatieve selectie in detail te worden afgebeeld.

7.2.2 Analyse aardwetenschappelijke gegevens

De interpretatie en analyse van de fysisch-geografische en bodemkundige informatie gebeurt zoveel als mogelijk in het veld. De verzamelde gegevens dienen zodanig te worden uitgewerkt dat de (paleo)landschappelijke context, de bodemopbouw en postdepositionele processen van de vindplaats kunnen worden bepaald en een koppeling met de archeologische data en interpretaties mogelijk is. Ook de bevindingen en de resultaten van het eerder in het plangebied uitgevoerde vooronderzoek worden hierin meegenomen.

7.2.3 (An)organische artefacten²¹

Artefacten worden per materiaalcategorie beschreven conform de daarvoor gebruikelijke determinaties (tenminste conform het ABR en de aanleveren van het depot). Per (an)organisch archeologisch artefact dient per vondstcategorie minimaal gedocumenteerd te worden:

1. het spoor (of laag) waarin het artefact is aangetroffen;
2. de conserveringstoestand van het artefact (verbrand, vergaan, etc.);
3. de determinatie van het artefact;
4. de datering van het artefact;
5. een beschrijving van het artefact (grootte, categorie, versiering, bewerkingssporen, etc.);

Categorie-specifieke uitgangspunten:

- Aardewerk: determinatie per periode op 'bakselniveau', en voor zover mogelijk op type. Bij aardewerk uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd zoveel mogelijk gebruik maken van type-indeling volgens het Classificatiesysteem voor Keramiek en Glas (Deventer Systeem)
- Natuursteen/vuursteen: determinaties op gesteentesoort, werktuig-/gebruikstype, en indien mogelijk op herkomst en gebruikssporen.
- Metaal: determinatie op metaalsoort, zo mogelijk op artefacttype en periode.

²¹ Indien opgesteld dient de uitwerking en conservering plaats te vinden volgens het vastgestelde evaluatierapport. De archeologisch aannemer dient zelf kennis te nemen van de specifieke eisen die het betreffende depot stelt aan de aanlevering van het vondstmateriaal.

- Bewerkt hout (artefacten en constructiehout): houtsoort, afmetingen, functie, bewerking, gebruikssporen.
- Van onherkenbare voorwerpen, bijvoorbeeld van metaal (roestklompen) worden na een eerste selectie (zo nodig in overleg met de deponhouder en bevoegde overheid) röntgenopnamen gemaakt.
- Iedere vondst uit een archeologisch relevante context wordt gedetermineerd.
- Losse vlakvondsten (aanlegvondsten) en stortvondsten worden minstens gescand, maar wel geanalyseerd indien deze een (mogelijke) relatie hebben met onderliggende sporen en/of lagen en voor zover dat relevant is voor het onderzoek en de beantwoording van de onderzoeksvragen.
- Bij (vergankelijke) vondsten dient in eerste instantie minimaal gezorgd te worden voor stabilisering van de staat waarin deze zijn gevonden. De keuze voor verdere behandeling en analyse dient gemaakt te worden door de betreffende materiaalspecialist.

7.2.4 Archeozoologische en -botanische resten²²

Uitgangspunten bij de documentatie van dierlijk botmateriaal:

- Het spoor (of laag) waarin het bot is aangetroffen;
- De conserveringstoestand van het bot (verbrand, vergaan, etc.);
- De determinatie op type bot en soort dier;
- Eventueel datering.

Botanische resten (incl. zadenmonsters) worden ná het veldwerk en ná selectie gewaardeerd door een specialist ter bepaling van de kwaliteit en het archeologisch-ecologisch potentieel. De scan vindt plaats voorafgaand aan het evaluatieverslag. De resultaten van de scans worden besproken in het evaluatieverslag. Tel- en determinatielijsten worden zowel in het evaluatieverslag als in het eindrapport opgenomen.

Eventuele uitwerking, conservering en rapportage van tijdens het veldwerk genomen monsters en de daarmee samenhangende (extra) kosten, worden in het evaluatieverslag voorgelegd aan de opdrachtgever. Na goedkeuring van de opdrachtgever en de bevoegde overheid worden botanische resten op voordracht van de projectleider nader geanalyseerd en uitgewerkt.

Eventuele crematiegraven worden geheel gezeefd over zeven met een maaswijdte van resp. 2 cm, 1 cm en 3 mm. Het residu wordt gewaardeerd. Alle aangetroffen crematieresten uit graven worden geanalyseerd, in samengebracht en gerapporteerd.

Menselijke resten (verbrand én onverbrand) worden geanalyseerd volgens de voor het vakgebied gangbare methoden. Aandachtspunten zijn:

- *inschatting leeftijd bij overlijden;*
- *geslachtsbepaling;*
- *lichaamslengte;*
- *doodsoorzaak;*
- *gezondheid;*
- *voedseleconomie;*
- *herkomst en migratie;*
- *bevolkingsopbouw.*

²² Indien opgesteld dient de uitwerking en conservering plaats te vinden volgens het vastgestelde evaluatierapport.

7.3 Rapportage

7.3.1 Beeldrapportage (objecttekeningen, foto's, kaarten, e.d.)

- In het rapport worden relevante overzichts- en detailfoto's opgenomen.
- Coupes van sporen, profielen en profielkolommen worden ter documentatie als scan gedigitaliseerd. Representatieve sporen en profielen worden in opgemaakte vorm in het rapport afgebeeld.
- Structuren, grondsporen en vondstspredingen worden in de standaardrapportage beschreven vanuit hun ruimtelijke, stratigrafische en chronologische context en onderlinge samenhang. Hiertoe worden alle grondsporen en structuren geïnterpreteerd en gedateerd.
- Alle sporen en structuren worden afgebeeld op een alle-sporenkaart voorzien van het landelijke coördinatengrid. Hierop dienen de locaties van de werkputten herkenbaar te staan afgebeeld met werkputnummer. De sporen en structuren worden met verschillende periodekleuren op de alle-sporenkaart aangegeven.
- De te onderscheiden structuren worden verwerkt in een catalogus, waarbij de aangetroffen sporen zowel in vlak als dwarsdoorsnede worden afgebeeld.
- Verspreidingskaart van de verzamelde aanlevondsten per periode (vakken van max. 5x5 meter) indien het gaat om significante hoeveelheden.
- Bij de evaluatie van het veldwerk wordt in overleg met de bevoegde overheid op basis van het evaluatieverslag bepaald welke objecten getekend en/of gefotografeerd worden.
- Een referentieprofiel wordt altijd afgebeeld in het rapport.
- Niet gepubliceerd beeldmateriaal worden op een informatiedrager of digitaal aan het rapport toegevoegd.
- Bij een opgraving worden ruim voldoende actiefoto's, sfeerfoto's en vondsten (al dan niet in groepsfoto's) opgenomen in het rapport.

7.3.2 Eindrapportage en te leveren product²³

Inhoud eindrapport

- Bij het aantreffen van een behoudenswaardige vindplaats wordt een publieksvriendelijke samenvatting van het onderzoek en de resultaten van maximaal twee A4 platte tekst aan het rapport toegevoegd, om de opgedane gegevens op een laagdrempelige manier te ontsluiten voor het brede publiek. Dit wordt ondersteund door enkele representatieve afbeeldingen.
- Conclusies en synthese waarin de resultaten van het onderzoek op integrale wijze worden besproken. De verkregen resultaten dienen tevens gezien en geduid te worden in het licht van de bestaande kennis over de bewoningsgeschiedenis van het desbetreffende gebied (de onderzoeksvragen worden dus niet alleen apart beantwoord).
- De tekst dient op alle essentiële punten door kaarten, afbeeldingen en tabellen ondersteund te worden.
- Ten behoeve van de waardering wordt per vindplaats een KNA-conforme waarderingstabel ingevuld. De waardering wordt in een lopende tekst onderbouwd.

Verstrekking eindrapport en data

- Bevoegd gezag gemeente (1 exemplaar digitaal)
- Archeologisch adviseur van de bevoegde overheid (1 exemplaar digitaal)

---

²³ In de rapportage dient rekening te worden gehouden met de volgens de NOaA vereiste terminologie voor de diverse archeologische perioden. Bij de middeleeuwen dient bij voorkeur gesproken te worden van Volle en Late Middeleeuwen (respectievelijk 1050-1250; 1250-1500).

- De (definitieve) digitale opgravingsdocumentatie van het project wordt in origineel format aan de gemeente en provincie beschikbaar gesteld. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de pakbon (zie hoofdstuk 9). De provincie draagt zorg voor deponering in DANS.
- De gemeente draagt zorg voor de verstrekking van het rapport aan de lokale heemkundekring.

Opleveringstermijnen

- Uiterlijk **8** weken na afloop van het veldwerk is het evaluatierapport opgesteld. Het evaluatierapport wordt digitaal geleverd aan het bevoegde overheid en de opdrachtgever.
- Binnen **12** maanden na goedkeuring van het evaluatierapport en het uitwerkingsvoorstel met eventuele aanpassing/aanvullingen van het PvE, wordt het concepteindrapport aangeleverd.
- De conceptversie van het eindrapport wordt digitaal geleverd. Toetsing van het concepteindrapport aan het PvE gebeurt door het bevoegde overheid en de opdrachtgever. Correcties worden verwerkt in het definitieve eindrapport.
- Uiterlijk **4** weken na beoordeling levert de opdrachtnemer het definitieve rapport.
- Van deze termijnen kan in overleg worden afgeweken, in het bijzonder wanneer noodzakelijke laboratoriumanalyse (bijvoorbeeld ¹⁴C-onderzoek of anderszins) meer tijd vraagt. Het verlengen van de termijn gebeurt altijd in overleg met de opdrachtgever en de bevoegde overheid.
- Afhankelijk van een doorstart kunnen de aanleverdata in overleg worden aangepast.

7.3.3 Openbaarheid en integriteit

- Definitieve rapporten met onderliggende documentatie zijn openbaar. Restricties kunnen alleen door de bevoegde overheid gesteld worden vanuit een oogpunt van bescherming van het bodemarchief.
- De auteurs zijn verantwoordelijk voor een verslaglegging volgens standaarden van goed vakmanschap, beroepsethiek en integriteit. De opdrachtgever/vergunning-aanvrager kan geen eisen stellen of beperkingen opleggen aan de inhoud, de conclusies en de aanbevelingen.
- De auteurs kunnen beperkingen opleggen aan de toegankelijkheid en verspreiding van hun onderzoeksgegevens tot het moment dat het conceptrapport door de bevoegde overheid is goedgekeurd. Deze bepaling vervalt indien het evaluatierapport en/of het conceptrapport niet binnen de gestelde termijnen worden aangeleverd.
- De auteurs stellen tekeningen en onderzoeksgegevens (opgravingsdocumentatie) te allen tijde aan de bevoegde overheid ter beschikking indien deze nodig zijn voor de voorbereiding van ander onderzoek of beschermende maatregelen.
- De bevoegde overheid kan alleen verbeteringen eisen bij aantoonbare tekortkomingen in de wetenschappelijke kwaliteit van de verslaglegging. Aanbevelingen horen tot het domein van de auteur en zijn niet aan correctie onderhevig.

8 (DE)SELECTIE EN CONSERVERING

8.1 Selectie materiaal voor uitwerking

In beginsel komen alle vondsten in aanmerking voor determinatie en analyse. Voorstellen tot (de)selectie dienen te worden goedgekeurd door het bevoegde overheid en het provinciaal depot. Dit gebeurt middels een (de)selectierapport met daarin een gemotiveerd voorstel en een lijst. In deze lijst wordt aangegeven:

1. vondstnummer;
2. context;
3. soort materiaal;
4. soort object;
5. globale datering;
6. mate van gaafheid;
7. reden van deselectie.

8.2 Selectie materiaal voor deponering en verwijdering

In verband met deselectie van materialen, kan sprake zijn van overleg- en goedkeuringsmomenten met en door de deponhouder. Dit is doorgaans na beëindiging van het veldwerk in het kader van een evaluatie (zie § 7.2). Dit kan evenwel ook zijn tijdens het veldwerk, bij significante afwijkingen m.b.t. vondsten (aantallen, aard, noodzaak tot conservering, etc.). Procedure en doorlooptijden worden beschreven in de KNA 4.2 en hieronder in het kader aangegeven. Contactpersoon voor (de)selectie is in Limburg de Depothouder provincie Limburg: drs. S. Kusters, (e-mail: sjj.kusters@prvlimburg.nl).

Tijdsduur reactie tijdens het veldwerk:

Reacties t.a.v. wel/niet meenemen (naar tussendepot uitvoerder) is 2 werkdagen (48 uur) op werkdagen vanaf het moment van aantoonbaar melden per telefoon, email bij de deponhouder. Bij uitblijven van een reactie binnen de afgesproken termijn mogen de overige partijen (archeologisch uitvoerder, opdrachtgever, bevoegde overheid) beslissen of zij het materiaal wel/niet tijdelijk deponeren.

Tijdsduur reactie na het veldwerk (evaluatiefase):

(Aantoonbaar) aanmelden, maken afspraak met deponhouder: afhandeling verzoek goedkeuring max. 15 werkdagen. Bij uitblijven reactie kan het werk in samenspraak met opdrachtgever en bevoegde overheid zonder goedkeuring van de deponhouder worden voortgezet.

8.3 Selectie van materiaal voor conservering

- Bijzondere vondsten die geconserveerd of gerestaureerd moeten worden, worden in overleg met bevoegde overheid, opdrachtgever en provinciaal depot overgedragen aan een specialist.
- Bij bijzonder kwetsbare vondsten wordt een specialist geraadpleegd. Metaalvondsten en vondsten van organisch materiaal dienen, voor zover behoudenswaardig, geconserveerd te worden. De behoudenswaardigheid wordt in overleg met het bevoegde overheid en

opdrachtgever vastgesteld en ter goedkeuring voorgelegd aan de deponhouder van het provinciaal depot.

- Van onherkenbare voorwerpen (roestklompen) worden ter vaststelling van de behoudenswaardigheid röntgenopnamen gemaakt.
- Het gesorteerde en geanalyseerde materiaal wordt zo verpakt dat het stabiel kan worden opgeslagen in het provinciaal depot.
- Uitgangspunt bij de conservering is dat het behoud gewaarborgd is.

9 EISEN BETREFFENDE DEPOT

Er is conform de KNA 4.2 sprake van een aantal overleg- en goedkeuringsmomenten met en door de deponhouder (zie hiervoor hoofdstuk 8).

Voor aanvang van het onderzoek wordt contact opgenomen met de depotbeheerder van het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten van Limburg. Vast contactpersoon deponhouder provincie Limburg: dhr. S. Kusters, e-mail: sij.kusters@prvlimburg.nl of tel: 06-52720731.

Deponering van de vondsten en de documentatie vindt plaats in het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten conform de daarvoor opgestelde eisen van aanlevering. Deponering van vondsten en documentatie vindt gelijktijdig plaats, na afronding van het definitieve rapport.

Voor de actuele aanleveringsvoorwaarden van het Provinciaal depot voor Bodemvondsten, Limburg zie: <https://www.limburg.nl/onderwerpen/cultuur-erfgoed-archeologie/archeologie/>

Na afronding van het onderzoek wordt het geheel, conform de daarvoor geldende normen en eisen (KNA-specificatie DS02 en DS03) aangeleverd via het landelijk E-loket ArcheoDepot (www.archeodepot.nl) geupload via het E-formulier.

(https://fd9.formdesk.com/gboprod/Aanmelden_Pakbon_Update) en zo overgedragen aan het Provinciaal Depot. Het deponeren van archeologische vondsten en onderzoeksdocumentatie vindt plaats volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, protocol 4004 Opgraven, OS17: "Gestandaardiseerde beschrijving van projectdocumentatie bij het deponeren van archeologisch vondsten en monsters (d.m.v. pakbon)". Onder protocol 4004 wordt onder het begrip pakbon verstaan: het document dat bij het te deponeren materiaal en/of de documentatie wordt gevoegd en op gestandaardiseerde wijze een beschrijving geeft van de inhoud van het aangeleverde. Bij de digitale aanlevering bestaat de pakbon uit een XML-bestand, conform SIKB-protocol 0102 en wordt zo tevens als digitale documentatie, conform KNA-specificatie DS05, overgedragen aan het e-Depot DANS.

Na deponering is het Onderzoeksmeldingsnummer (ARCHIS) structureel gelinked met de Persistent Identifier (DANS), zodat de data digitaal altijd te traceren zijn. Ten overvloede. Dit houdt tevens in dat in de Pakbon de gespecificeerde artefactcodes (zie Codetabel 1: Artefacttype) zullen worden gebruikt voor opgegraven archeologische objecten. Dendrochronologische gegevens worden tevens aangeleverd aan DataVerseNL (<https://dataverse.nl/>) cf. de daarvoor heersende richtlijnen.

10 RANDVOORWAARDEN EN AANVULLENDE EISEN

10.1 Personele randvoorwaarden

- Het onderzoek staat onder leiding van een Senior KNA Archeoloog. Zij/hij heeft aantoonbare ervaring met projectbeheersing, opgraven en schrijven en redigeren; daarnaast heeft zij/hij aantoonbare ervaring met gravende onderzoeken binnen het de zuidelijke zandgronden en opgravingen met muurwerk uit de Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd. De Senior KNA Archeoloog is fulltime in het veld ter plaatse.
- Het totale vaste veldteam bestaat dagelijks minimaal uit 5 fte.
- Inzet van studenten archeologie en/of archeologie vrijwilligers tijdens het veldwerk is toegestaan, mits goed begeleid en afgestemd met de opdrachtgever.
- De graafwerkzaamheden worden uitgevoerd door een kraanmachinist met aantoonbare ervaring met archeologisch onderzoek.
- Een fysisch geograaf of bodemkundige met een ruime bodemkundige specialisatie in zandgronden of een senior KNA archeoloog met ruime en relevante bodemkundige en fysisch-geografische ervaring wordt ingezet voor de interpretatie van de bodemprofielen in het veld.
- De materiaal- en monsteranalyses worden uitgevoerd door specialisten met aantoonbare ervaring op het vlak van materiële cultuur, botanische en archeozoologische resten uit de te verwachten perioden.
- De metaaldetector dient gehanteerd te worden door een deskundig persoon met ervaring in metaaldetectie.

10.2 Overlegmomenten

In overleg met de opdrachtgever worden de uitvoeringsperiode en de opleveringstermijn van het veldwerk vastgelegd. Bij het aantreffen van archeologische resten die, gezien de initiële verwachting, niet verwacht werden, wordt het bevoegde overheid (of haar adviseur), de opdrachtgever en deponhouder zo spoedig mogelijk op de hoogte gesteld. Zaak is dat de archeologisch uitvoerder te allen tijde ter beschikking staat om de bevoegde overheid van informatie en advies te voorzien.

Afstemming tussen de verschillende partijen vindt plaats op de volgende momenten:

- 2 weken voor aanvang van het veldwerk vindt een startoverleg plaats tussen de betrokken projectleider(s), de opdrachtgever (projectleider) en de directievoerder/toezichthouder namens de gemeente. Hierbij wordt de strategie op basis van plan van aanpak, offerte, overeenkomst en de uitvoeringsplanning wederzijds bevestigd. Het Plan van Aanpak is de week ervoor reeds ter toetsing toegezonden.
- Tijdens het veldwerk vindt in principe wekelijks directievoerend overleg plaats, waarbij de stand van zaken wordt besproken en de voortgang van de werkzaamheden wordt geëvalueerd. Bij het gesprek aanwezig zijn de archeologisch projectleider, de directievoerder namens de gemeente en regelmatig de gemeentelijk projectleider.
- Afspraken die gemaakt worden tijdens het veldoverleg worden door de archeologisch projectleider in een separaat verslag vastgelegd
- Weekrapporten worden in het begin van de week erop per email ter kennisname gestuurd naar de directievoerder.

- Het bevoegd gezag en/of de opdrachtgever kan/kunnen bepalen dat de frequentie van overleg wordt verhoogd.
- De adviseur archeologie van de bevoegde overheid wordt tijdig op de hoogte gesteld van einde veldwerk.

Het bevoegde overheid en/of de opdrachtgever kan/kunnen bepalen dat meerdere overleggen plaatsvinden.

10.3 Kwaliteitsbewaking en toezicht

Kwaliteitsbewaking

De opgravende partij is gecertificeerd voor de werkzaamheden proefsleuven en opgraven (SIKB BRL 4004). De Senior KNA Archeoloog van het uitvoerende bedrijf houdt toezicht op de werkzaamheden en is hierbij eindverantwoordelijk. Hij/zij is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderzoek en de te doorlopen processtappen.

Toezicht:

Tijdens het uitvoeren van het veldwerk worden door de verantwoordelijke archeoloog dag- en weekrapporten opgemaakt waarin de vordering van de werkzaamheden, de personele inzet, de verwerking en de opslag van kwetsbare materialen, de wetenschappelijke of technische ontwikkelingen en de inhoudelijke keuzes worden opgenomen.

Op verzoek worden naast deze weekrapporten ook de dagrapporten gedeeld met de adviseur archeologie namens de bevoegde overheid.

10.4 Overige randvoorwaarden en aanvullende eisen

In alle gevallen waarin dit PvE niet voorziet, zijn de procesbeschrijvingen en specificaties van de KNA 4.2 van toepassing.

Opdrachtgever of bevoegde overheid

- De opdrachtgever zorgt voor de toegankelijkheid/milieutechnische vrijgave van het plangebied en voor gelegenheid tot het plaatsen van een schaftwagen/directiekeet, een container voor opslag van materiaal en een chemisch toilet. Indien de mogelijkheid zich voordoet dat er kan/moet worden uitgeweken naar een andere locatie zal dit z.s.m. kenbaar worden gemaakt.
- De opdrachtgever geeft indien gewenst ook kopieën van de rapporten milieu- en/of explosievenonderzoek.
- De opdrachtgever verzorgt de contacten met andere belanghebbenden.

Opdrachtnemer

- De uitvoerder van het archeologisch onderzoek is in het bezit van een geldig certificaat BRL SIKB 4000 Archeologie met protocol 4004 opgraven.
- Een week voorafgaand aan het veldonderzoek wordt het PvA/ draaiboek digitaal aangeleverd aan de opdrachtgever en de bevoegde overheid. Het draaiboek is voorzien van een veiligheidsplan.
- De opdrachtnemer verzorgt het meetsysteem en de inrichting van het plangebied.
- De opdrachtnemer doet de KLIC-melding.
- Binnen de proefsleuf/werkputten zullen risicovolle plekken zoals (diepe) proefputten door de opdrachtnemer met rood-wit lint of met hekken worden afgezet na einde werkdag.

- Geplande publiciteit (bijv. persberichten, aangekondigde bezoeken van media in het veld, etc.) vindt alleen plaats na toestemming van de opdrachtgever. Bij niet te plannen publiciteit (bijv. spontaan bezoek van media) wordt doorverwezen naar de opdrachtgever.
- Oplevering van het terrein na afloop wordt afgestemd met de adviseur archeologie van de gemeente en de gemeentelijk projectleider.

11 WIJZIGINGEN TOV HET VASTGESTELDE PVE

11.1 Wijzigingen tijdens het veldwerk

- Belangrijke afwijkingen ten opzichte van het PvE bij de ontsluiting van het gebied of gedurende het veldwerk worden schriftelijk/per e-mail aangevraagd bij het bevoegde overheid en de opdrachtgever en zijn alleen mogelijk na overleg met en goedkeuring door de opdrachtgever en de bevoegde overheid.
- Doorgevoerde afwijkingen ten opzichte van het PvE worden door opdrachtnemer op schrift vastgelegd, waarbij het PvE kan worden aangepast of aangevuld. Na goedkeuring van de aanvulling op het PvE kan het veldwerk worden vervolgd.
- Kleine wijzigingen worden vastgelegd in de verslagen van werkoverleg en in de dag- en weekrapporten.
- Afspraken ten aanzien van wijzigingen op het vastgestelde PvE worden in het evaluatierapport en de eindrapportages geregistreerd en verantwoord.
- Indien meerkosten aan de wijzigingen verbonden zijn, is goedkeuring vereist van de opdrachtgever.

11.2 Belangrijke wijzigingen

Onderstaande belangrijke wijzigingen worden te allen tijde aantoonbaar voorgelegd aan alle betrokken partijen:

- Wijzigingen aan het puttenplan of de in dit PvE geformuleerde onderzoeksstrategie;
- Afwijkingen van de standaard onderzoeksmethode zoals in dit PvE opgenomen;
- Wijzigingen van de fysieke en/of technische omstandigheden;
- Indien belangwekkende zaken worden aangetroffen die niet in het PvE zijn voorzien (inhoudelijke veranderingen);
- Indien substantieel van het PvE afgeweken dient te worden (kwantitatieve veranderingen);
- Wijzigingen die selectie en conservering van vondsten beïnvloeden.

Belangrijke wijzigingen worden door de Senior KNA Archeoloog besproken met de opdrachtgever en (de adviseur van) de bevoegde overheid. Deze bepaalt, zo nodig in samenspraak met opdrachtgever, welke wijzigingen kunnen worden doorgevoerd. Indien meerkosten aan de wijzigingen verbonden zijn, is eveneens goedkeuring vereist van de opdrachtgever.

11.3 Procedure van wijziging na de evaluatiefase van het veldwerk én tijdens uitwerking en conservering

- Behalve voorstellen rondom de uitwerking, conservering en deponering van de onderzoeksresultaten kan in de evaluatiefase ook worden vastgelegd of bestaande onderzoeksvragen komen te vervallen of dat juist aanvullende onderzoeksvragen dienen te worden geformuleerd.
- Op basis van het evaluatieverslag wordt bepaald of het PvE ten behoeve van de uitwerking en rapportage moet worden aangepast.

- Gewenste wijzigingen ten opzichte van het PvE na de evaluatiefase van het veldwerk en gedurende de uitwerking en conservering worden schriftelijk aangevraagd bij het bevoegde overheid en de opdrachtgever en zijn alleen mogelijk na overleg met en goedkeuring door de opdrachtgever en de bevoegde overheid (en haar adviseur).

12 LITERATUUR EN BIJLAGEN

Literatuurlijst PvE

- Borsboom, A.J. / J.W.H.P. Verhagen, 2009: *KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek, Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P)*, SIKB Gouda.
- Dijk, X.C.C., 2003: *Plangebied Weert Kampershoek-Noord, gemeente Weert; een inventariserend archeologisch onderzoek*, RAAP-rapport 876.
- Hiddink, H.A., 2003: *Het grafritueel in de Late IJzertijd en Romeinse tijd in het Maas-Demer-Scheldegebied, in het bijzonder van twee grafvelden bij Weert*, Zuid-Nederlandse Archeologische Rapporten (ZAR) 11.
- Hiddink, H.A., 2018: *Weert-Kampershoek Noord fase 6. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven aan de Heerweg*, Zuid-Nederlandse Archeologische Notities (ZAN) 575.
- Hiddink, H.A., 2019: *Archeologisch onderzoek in het plangebied Weert-Kampershoek Noord fase 4. Bewoningssporen uit de IJzertijd en de overgang Volle/Late Middeleeuwen, laat- en post-middeleeuwse greppels*, Zuid-Nederlandse Archeologische Rapporten (ZAR) 77.
- Merwe, M. van der, 2024: *Evaluatierapport Weert - Kampershoek Noord, Fase (7.3) 2022-2023*, Amsterdam.
- Kortlang, F.P., 2018: *Weert Kampershoek Noord 2.0, fasen 7 en 8 opgraving*, Eindhoven.
- SIKB, 2006: *Leidraad eerste Hulp bij Kwetsbaar Vondstmateriaal*, Gouda.

Onderzoeksrapporten Kampershoek

- Bruekers, A., 2018a: *Rapportage bouwhistorisch onderzoek Nederweert-Plucksackhof (1980)*, Ospel, (STRABO).
- Bruekers, A., 2018b: *Rapportage archeologische verwachtingswaarden Nederweert-Plucksackhof*, Ospel (STRABO).
- Hiddink, H.A., 2003b: *Een grafveld uit het einde van de 2de en het begin van de 3de eeuw na Chr. te Weert Kampershoek (provincie Limburg, Nederland)*, in H.A. Hiddink 2003: *Het grafritueel in de Late IJzertijd en de Romeinse tijd in het Maas-Demer-Scheldegebied, in het bijzonder van twee grafvelden bij Weert*, Amsterdam (ZAR 11), p. 405-512.
- Hiddink, H.A., 2006: *Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven in het plangebied Weert-Kampershoek Noord. Proefsleuf 1-75*, Amsterdam (ZAN 59).

- Hiddink, H.A., 2010: *Opgravingen op Kampershoek Noord bij Weert. Grafvelden en nederzettingen uit de IJzertijd, de Romeinse tijd en de Volle Middeleeuwen, alsmede een middeleeuws of jonger kuilencomplex*, Amsterdam (ZAR 39).
- Hiddink, H.A., 2012a: *Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven in het plangebied WeertKampershoek Noord, fase 3. Terrein 2011-a, proefsleuf 1-16, 36*, Amsterdam (ZAN 263).
- Hiddink, H.A., 2012b: *Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven in het plangebied WeertKampershoek Noord, fase 3. Terrein 2011-b, proefsleuf 17-35*, Amsterdam (ZAN 264).
- Hiddink, H.A., 2012c: *Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven in het plangebied WeertKampershoek Noord, fase 3. Terrein 2011-c, proefsleuf 37-64, 66-70*, Amsterdam (ZAN 275).
- Hiddink, H.A., 2013: *Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven in het plangebied WeertKampershoek Noord, fase 4. Terrein 2011-d, proefsleuf 1-46*, Amsterdam (ZAN 288).
- Hiddink, H.A. & E. de Boer, 2014: *Opgravingen in WeertKampershoek fase 2. Bewoning uit de Vroege IJzertijd, Romeinse tijd en Volle Middeleeuwen, alsmede grafvelden uit de Late IJzertijd en Romeinse tijd*, Amsterdam (ZAR 55).
- Hiddink, H.A. (ed.), 2016: *Bewoningssporen uit de Vroege IJzertijd en de Volle Middeleeuwen te WeertKampershoek Noord fase 5*, Amsterdam (ZAR 61).
- Hiddink, H.A., 2018a: *WeertKampershoek Noord fase 6. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven aan de Heerweg*, Amsterdam (ZAN 575).
- Maas, E. en J. van Renswoude, 2020: *Evaluatierapport opgraving Weert Kampershoek noord fase 2.7*.
- Merwe, M. van der, 2024: *Evaluatierapport Weert - Kampershoek Noord, Fase (7.3) 2022-2023*, Amsterdam.

Syntheses Provincie Limburg

Kennisstand 2007-2017

- Hoevenberg, J., 2007: *Evaluatie Limburg in de Romeinse tijd, onderzoek 1995-2006*, in: P. van der Gaauw (red.), *Evaluatie van het archeologisch onderzoek in Limburg in de periode 1995 t/m 2006*, Maastricht.
- Hoof, L.G.I. van, 2007: *Evaluatie van het onderzoek naar de late prehistorie in Limburg sinds 1995*, in: P. van der Gaauw (red.), *Evaluatie van het archeologisch onderzoek in Limburg in de periode 1995 t/m 2006*, Maastricht.

Grooth, M.J.Th. de, 2007: *De vroege prehistorie*, in: P. van der Gaauw (red.), *Evaluatie van het archeologisch onderzoek in Limburg in de periode 1995 t/m 2006*, Maastricht.

Stoepker, H., 2007: *Evaluatie en synthese van het sinds 1995 in Limburg uitgevoerde archeologische onderzoek met betrekking tot de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd*, in: P. van der Gaauw (red.), *Evaluatie van het archeologisch onderzoek in Limburg in de periode 1995 t/m 2006*, Maastricht.

Kennisstand 2014-2021

Meurkens, L. & A. Tol, 2016: *De late prehistorie. Een actuele kennisstand van de late prehistorie in Limburg aan de hand van archeologisch onderzoek tussen 2007 en 2013*, s.l.

Tichelman, G., 2016: *Romeinse tijd in Limburg. Een actuele kennisstand van de Romeinse tijd in Limburg aan de hand van archeologisch onderzoek tussen 2007 en 2013*, s.l.

Verhart, L., 2016: *De vroege prehistorie in Limburg. Een actuele kennisstand van de vroege prehistorie in Limburg aan de hand van archeologisch onderzoek tussen 2007 en 2013*, s.l.

Water, A. Van de & J. Schotten, 2022: *Een actuele kennisstand voor Limburg aan de hand van archeologisch onderzoek tussen. De middeleeuwen en nieuwe tijd 2007-2017*, Uitgave Provincie Limburg.

BIJLAGEN

B1	INVULLIJST TE VERWACHTEN AANTALLEN
B2	OVERZICHT TE RAADPLEGEN SPECIALISTEN
B3	RAPPORTAGE BOUWHISTORIE WEERT-PLUCKSACKHOF (1980)
B4	RAPPORTAGE ARCHEOLOGIE WEERT-PLUCKSACKHOF (2018)

B1 INVULLIJST TE VERWACHTEN AANTALLEN

100	Vorbereiding veldwerk		
110	KLIC-melding en controle	stuk	1
120	Samenstellen PvA/draaiboek	stuk	1
130	Onderzoeksmelding EW art. 5.11	stuk	1
140	Coördinatie en overleg	uur	1
200	<i>Landmeting</i>		
210	Uitzetten (hoofd)meetsysteem / NAP-punten (uitgangspunt = DGPS)	stuk	0
300	<i>Mobilisatie en demobilisatie</i>		
310	Aan- en afvoer materieel opgravingsterrein	stuk	1
320	De- en remobilisatie (indien tijdelijke onderbreking), inclusief keethuur e.d.	stuk	0
330	Inrichting en handhaving opgravingsterrein en -basis per week	Week	16
400	<i>Uitvoeren veldwerk: grondwerk en documentatie</i>		
410	Opgraving transecten fase 1: aanleg tussenvlak en sporenvak, couperen sporen, velddocumentatie, profielkolommen, vondstverwerking, dichten	m ²	17.000
412	Opgraving transecten fase 1: digitaliseren veldtekeningen en primaire dataverwerking, inclusief tussenverslag	m ²	17.000
420	Opgraving transecten fase 2: aanleg vlak, couperen sporen, velddocumentatie, profielkolommen, vondstverwerking, dichten	m ²	17.000
422	Opgraving transecten fase 2: digitaliseren veldtekeningen en primaire dataverwerking	m ²	17.000
426	Opgraving transecten fase 1 en 2 van begrensd gebied Plucksackhoeve: aanleg vlak 1 en 2, vrijleggen/onderzoeken muurwerk, couperen sporen, velddocumentatie, profielen, vondstverwerking, dichten. <i>Inclusief digitaliseren/bewerken veldtekeningen en dataverwerking.</i>	m ²	2.400
opm	Let op! Het aantal op te graven m2 kan vanwege te handhaven groen (bomen) afwijken van de bovengenoemde aantallen. Deze cijfers zijn indicatief en kunnen dus lager uitvallen.		
430	Directievoerend veldoverleg (wekelijks à ca. 2 u per keer) totale looptijd project	stuk	16
440	Aanleggen, documenteren, analyseren <u>doorlopende</u> profielen (fys. geografie, bodem)	meter	100
450	Evaluatieverslag, opleveringsverslag, technische rapportage en overleg	ha	3,7

500	Uitwerking, rapportage, redactie, productie, archivering, deponering (totale kosten)		
510	<i>Sporen en structuren</i>		
	Uitwerking en verslaglegging sporen en structuren per ha	ha	3,7
	Verslaglegging en catalogus sporen en structuren per ha	ha	3,7
515	<i>Radiometrisch- en dendrochronologisch onderzoek</i>		
	C14-ouderdomsbepaling (AMS)	stuk	10
	OSL-ouderdomsbepaling	stuk	2
	Dendrochronologische datering monster	stuk	10
520	<i>Aardewerk en ceramisch bouwmetaal</i>		
	Determinatie, analyse, interpretatie, incl. deelverslag per stuk	stuk	5.000
	Tekening aardewerk	stuk	50
	Foto aardewerk	stuk	100
530	<i>Metaal (ferro, non-ferro, inclusief munten)</i>		
	Analyse per stuk	stuk	200
	Tekening metaal	stuk	50
	Foto metaal	stuk	50
	Röntgenonderzoek metaal	stuk	50
540	<i>Natuursteen, metaalslakken (incl. artefacten vuursteen)</i>		
	Analyse natuursteen (brokken tefriet en slakken <u>per vondstnr.</u>), incl. deelverslag per stuk	stuk	200
	Analyse vuursteen artefacten, inclusief deelverslag per stuk	stuk	50
	Tekening natuursteen / slak / vuursteen	stuk	50
	Foto natuursteen / slak / vuursteen	stuk	50
545	<i>Glas</i>		
	Analyse glas, incl. deelverslag per stuk	stuk	10
	Tekening/foto glas	stuk	10
550	<i>Zoöarcheologie (ook verbrand bot)</i>		
	Analyse (bewerkt) botmateriaal, incl. deelverslag per stuk	stuk	100
	Documentatie, analyse en event berging dierbegruving incl. verslaglegging	stuk	1
555	<i>Fysisch-antropologisch onderzoek crematiegraven</i>		
	Berging/zeven crematieresten	stuk	10
	Analyse crematieresten (inclusief dierlijke crematieresten in graf) incl. verslaglegging per stuk	stuk	10
	Opgraven, documenteren en berging inhumatiegraf Merovingische tijd incl. blokbergingen	stuk	1

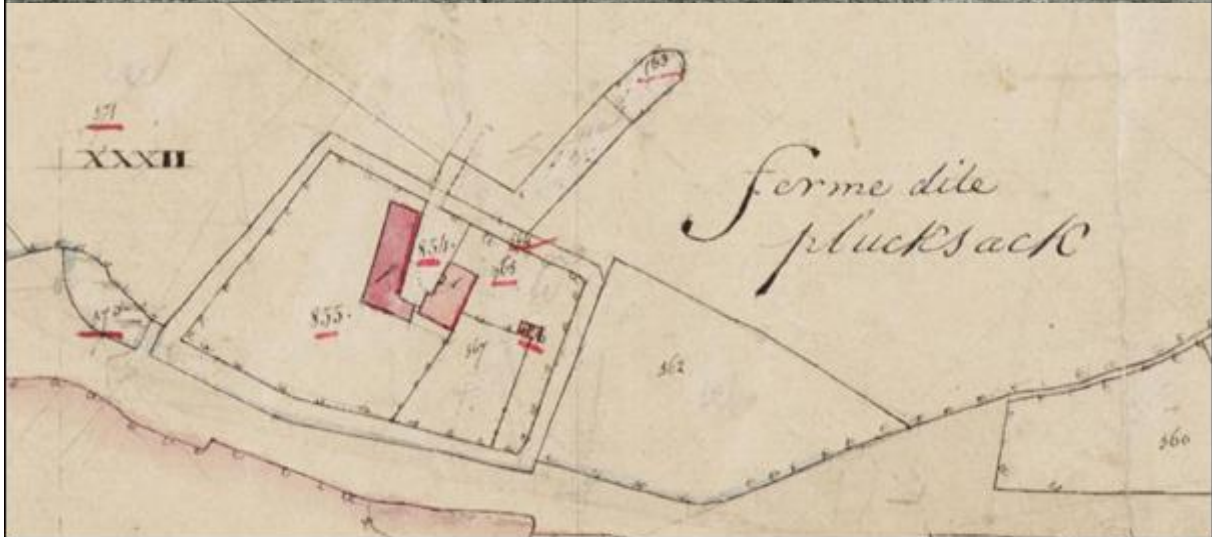
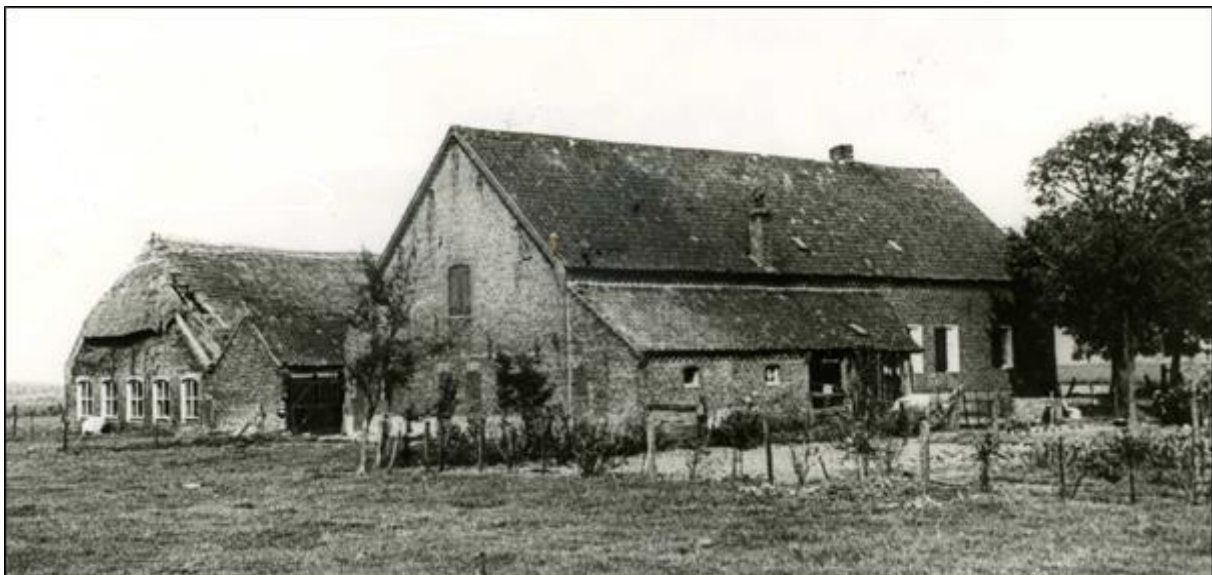
560	<i>Archeobotanie</i>		
	Archeobotanische waardering / scan droge monsters (zand), 5 L	stuk	1
	Archeobotanische waardering / scan natte monsters, 5 L	stuk	1
	Analyseren van botanische macroresten (droog/verkoold)	stuk	1
	Analyseren van botanische macroresten (nat/(on)verkoold)	stuk	1
570	<i>Palynologie</i>		
	Monsterbehandeling (per preparaat)	stuk	5
	Inventarisatie profiel (ca. 5 preparaten), per profiel	profiel	1
	Kwantitatieve analyse/pollendiagram per profiel, incl. deelverslag per stuk	stuk	1
585	<i>Hout (artefacten, geen waterputten)</i>		
	Analyse hout, incl. deelverslag per stuk	stuk	25
	Tekening hout	stuk	10
	Foto hout	stuk	25
600	Rapportage		
	<i>Synthese onderzoek</i>		
	Conceptrapport en eindrapport met afbeeldingen en catalogi per hectare opgraven	ha	3,7
700	Redactie en productie (definitief standaardrapport)		
	Redactie divers	stuk	1
	Definitief rapport digitaal en 15x analogoog	stuk	15
800	Archivering en Deponering		
810	Deponeren van vondsten, documentatie en gegevens	ha	3,7
820	Invoeren van gegevens in ARCHIS	stuk	1
900	Stelposten bij doorstart naar opgraving		
910	verdichten waterputten en diepe kuilen (op verzoek opdrachtgever)	stelpost	€5.000
920	conservering hout, metaal, leer, bot etc.	stelpost	€10.000
930	bronbemaling waterputten en natte zones	stelpost	€2.500
920	Bouwhistorisch en/of Historisch-Geografisch onderzoek	stelpost	€10.000
990	Niet geëxpliciteerd onderzoek (specialisten overig en posten 515 t/m 570)	stelpost	€25.000
999	Stelpost niet geëxpliciteerd onderzoek / onvoorzien	stelpost	€ 15.000
	Let op! Aantallen en bedragen kunnen afwijken van de uiteindelijke inschrijfstaat van een aanbesteding		

B2 OVERZICHT TE RAADPLEGEN SPECIALISTEN

Vondscategorie	Raadplegen bij PvA	Raadplegen bij veldwerk	Raadplegen bij uitwerking
Aardewerk	nee	nee	ja
Bouwmateriaal	nee	nee	ja
Metaal (ferro)	nee	nee	ja
Metaal (non-ferro)	nee	nee	ja
Slakmateriaal	nee	nee	ja
Vuursteen	nee	nee	ja
Overig natuursteen	nee	nee	ja
Glas	nee	nee	ja
Menselijk botmateriaal onverbrand	nee	nee	ja
Menselijk botmateriaal verbrand	nee	nee	ja
Dierlijk botmateriaal onverbrand	nee	nee	ja
Dierlijk botmateriaal verbrand	nee	nee	ja
Visresten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Schelpen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Hout	nee	nee	ja
Houtskool(monsters)	nee	nee	ja
Textiel	nee	nee	ja
Leer	nee	nee	ja
Submoderne materialen	nee	nee	nee
Monstername			
Algemeen biologisch monster (ABM)	nee	Nee	ja
Algemeen zeefmonster (AZM)	nee	Nee	ja
Pollen, diatomeeën en andere microfossielen	nee	Nee	ja
Monsters voor anorganisch chemisch onderzoek	nee	n.v.t.	ja
Monsters voor micromorfologisch onderzoek	nee	n.v.t.	ja
Monsters voor luminiscentiedatering (OSL)	nee	n.v.t.	ja
Monsters voor koolstofdatering	nee	nee	ja
DNA	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Dendrochronologisch monster	nee	ja	ja

B3 RAPPORTAGE BOUWHISTORIE WEERT- PLUCKSACKHOF (1980)

Rapportage bouwhistorisch onderzoek Weert-Plucksackhof (1980)

ALFONS BRUEKERS

Voorwoord

Deze publicatie is een uitgave van de Stichting Regionaal Archeologisch Bodemonderzoek te Nederweert (STRABO), die zich ten doel stelt oud(-er) bouwhistorisch en archeologisch onderzoeks- en vondstenmateriaal te documenteren en te ontsluiten voor wetenschappelijk onderzoek en algemeen publiek.

Overname van deze rapportage gedeeltelijk of geheel, via welk medium dan ook, is zonder bronvermelding niet toegestaan.

Alfons Bruekers

STRABO | Stichting Regionaal Archeologisch BodemOnderzoek
Kreijel 4
6035 SG OSPEL

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Inleiding	4
2. Bouwhistorisch onderzoek	5
3. Objectbeschrijvingen	9
4. Bronnenonderzoek	12
5. Conclusies	14

1. Inleiding

Het terrein van 'De Plucksackhof' (ook wel De Plucksack- of Uijtwijckhof genaamd in Weert (voorheen: Nederweert) is een uit de middeleeuwen daterend leengoed van de Heren van Horne. Ofschoon bovengronds alle sporen van het oude leengoed verdwenen zijn, heeft het terrein met zijn omgeving een zeer hoge cultuurhistorische waarde. Archeologisch onderzoek heeft er evenwel nooit plaatsgevonden.

Fig. 1. 'De Plucksackhof' anno 2018. Bovengronds herinnert niets aan de oude toestand. Foto Google Earth.

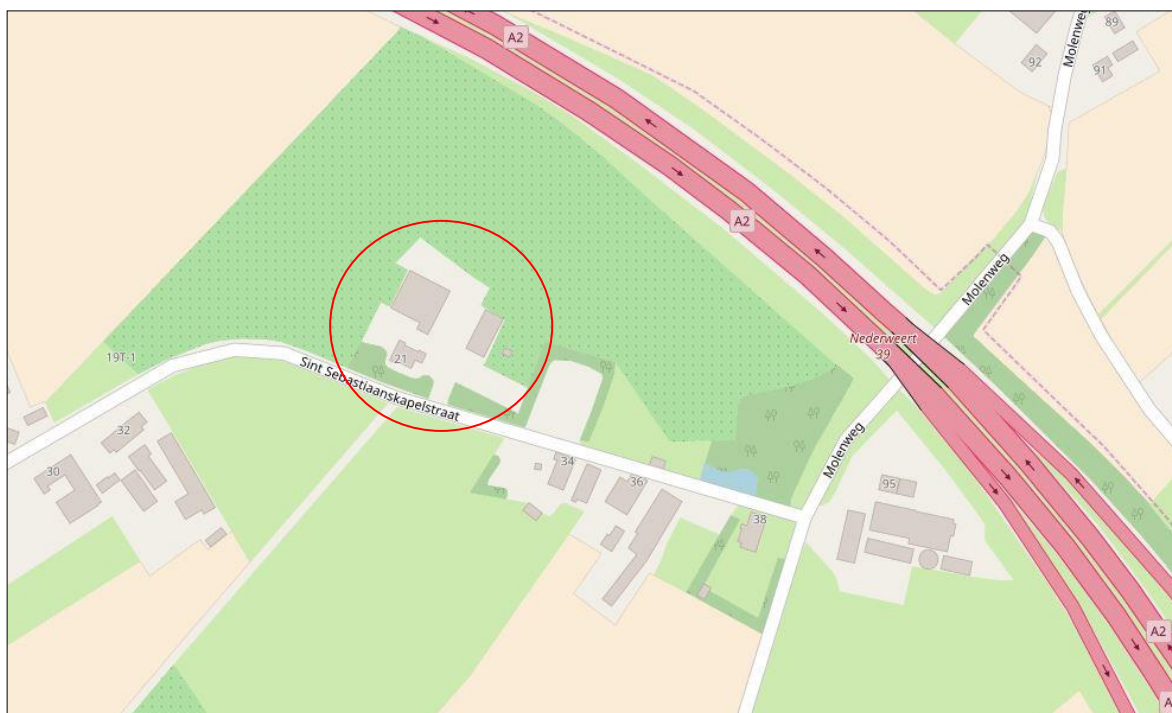

Fig. 2. Lokalisering van de 'Plucksackhof' in 2018 (rode cirkel). Bron: www.afstandsmeten.nl.

2. Bouwhistorisch onderzoek

Aanleiding voor het doen van bouwhistorische waarnemingen en aanvullend onderzoek was de brand waardoor de oude hoeve in 1980 werd getroffen. Hieronder volgen in chronologische volgorde de dagboek aantekeningen die ik daaromtrent maakte.

Dinsdag 23 september 1980

Vanmorgen om 8.00 uur is de hoeve 'De Plucksackhof' afgebrand. Gelegen op de grens van Weert en Nederweert, doch op Nederweeter grondgebied. Tijdens de onweersbui van gisteravond zou er in het huis kortsluiting zijn opgetreden, hetgeen pas vanmorgen tot brand heeft geleid. Volgens een andere lezing vormde een oververhitte lamp de oorzaak. Toen ik vanmorgen om 07.15 uur over de nabijgelegen Molenweg fietste, was er nog geen spoor van brand te zien.

Het pand werd gebruikt als opslagplaats voor 1500 pakken hooi en stro. Binnen tien minuten stond het gehele gebouw in lichterlaaie. De brandweer arriveerde vrij laat omdat zij waren gebeld met de mededeling dat er brand zou zijn 'aan de Kapelstraat'. Een straat met die naam ligt in Leveroy, terwijl 'De Plucksackhof' aan de St. Sebastiaankapelstraat ligt, die in de volksmond ook wel Kapelstraat wordt genoemd. Aldus waren brandweer en burgemeester eerst naar Leveroy getrokken, waar natuurlijk geen spoor van brand te bekennen was.

Het zuidelijke en westelijke gedeelte van de hoeve dateert volgens de jaartalankers in de kopse gevel uit 1924. Het oostelijke deel is, althans de benedenverdieping, van 1750. Hiervan getuigen de gesinterde zwarte stenen die in de vorm van ingemetselde cijfers op ongeveer 3 m hoogte boven het maaiveld het jaartal 1750 representeren op de oostelijke kopgevel.

Fig. 3 en 4. Impressies van de smeulende resten van de afgebrande hoeve 'De Plucksackhof', in de avond na de brand. Foto's van dia's: Alfons Bruekers.

Volgens mededeling van eigenaar M. Saes bevinden zich in het puin nog diverse niet-verbrande balken met inscripties zoals jaartallen en initialen. Het ten zuiden van de afgebrande boerderij gelegen bakhuis is in 1971 afgebroken. Een daaruit bewaard gebleven ankerbalk van een gebint draagt het ingekapte jaartal 1787. Van de nu afgebrande woning heb ik de half doorgebroken schieter van een muuranker gerecupereerd.

De boerderij is eertijds omgracht geweest. Bij het bouwen van de grote loods (in het noordoosten van het perceel) in 1971 was de noordelijke muur ter plaatse van de voormalige gracht geprojecteerd. Op een diepte van 2.70 m beneden maaiveld vond men toen nog verstoorde zwarte grond.

Fig. 6. Geblakerde balken en gebinten. Foto van dia: Alfons Bruekers.

Fig. 5. Krantenbericht uit Dagblad De Limburger, 24 september 1980.

In de avond, terwijl het al schemerde, heb ik enkele kleurendia's gemaakt van de smeulende resten van 'De Plucksackhof'. De oude gewelfkelder was min of meer toegankelijk en stond vol met bluswater. Niet zonder risico heb ik enkele interieurfoto's van de kelder kunnen maken. Saes vertelde mij dat hij overwoog om, als de kosten niet te hoog zouden worden, die kelder te behouden. Naar zijn zeggen bedraagt de schade ruim 100.000 gulden.

Fig 7, 8 en 9. Impressies van het keldergewelf (foto's: Alfons Bruekers).

Donderdag 9 oktober 1980

Vandaag zijn de overblijfselen van 'De Plucksackhof' opgeruimd. In totaal 60 vrachtwagens puin, waarvan het transport in zo'n 9000 gulden kostte. De eiken balken en circa 3000 veldbrandstenen zijn door de eigenaar behouden. Alle funderingen inclusief de oude gewelfkelder zijn uitgegraven. Ook de jaartalankers (1924) van de westelijke kopgevel zijn naar de stortplaats gebracht ondanks de toezegging van de eigenaar dat hij die voor mij zou bewaren. Het ontstane gat ter plaatse van de oude hoeve is gevuld met teelaarde en afgezien van wat houten balken en opgestapelde stenen is er niets meer te zien van de oude situatie.

Zaterdag 11 oktober 1980

In de namiddag ben ik samen met Erik Lemmen uit Weert naar de gemeentelijke stortplaats aan de Houtsberg in Nederweert gegaan. Ik wilde kijken of er nog resten van 'De Plucksackhof' te zien waren. Toen wij daar aankwamen was een bulldozer bezig om de laatste resten in een groot gat te schuiven, dat daarna werd geëgaliseerd. Van de verhoopte jaartalankers was geen spoor te bekennen.

Donderdag 16 oktober 1980

Vanavond ben ik in de stromende regen naar dhr. Saes van 'De Plucksackhof' gefietst. Hij bewaart diverse foto's van de boerderij uit 1971. Er zijn er bij waar het sinterjaartal 1750 duidelijk te zien is, alsmede foto's van het oude bakhuis. Saes vertelde me dat in een van de slaapkamers van de boerderij de ingekraste tekst 'HJH Greijmans 1924' was gevonden.

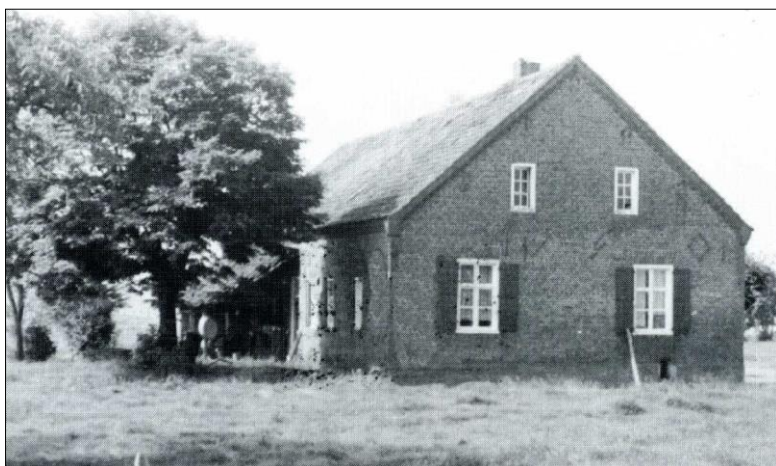

Fig. 10. Oude opname van de oostgevel, met in het midden het jaartal 1750 in de vorm van gesinterde veldbrandstenen. Foto uit: J. Peeters, Kampershoek en Rosveld, 1996, p 73.

Zaterdag 18 oktober 1980

Om 10.00 uur ben ik naar 'De Plucksackhof' geweest. Het hout dat uit de brand behouden bleef, ligt nog steeds buiten te wachten op een opkoper. Er zijn eiken balken bij met afmetingen van 30 x 35 cm. Het hout van het in 1971 afgebroken bakhuis ligt in de nabijgelegen loods van boomkwekerij. In een van de balken staat het jaartal 1787. Ik heb die balk opgemeten en nagetekend. Volgens Saes was er in het bakhuis ook een balk met de naam 'Greijmans' er op, maar ondanks naarstig zoeken heb ik die niet teruggevonden.

Maandag 22 december 1980

Afgelopen maand werd ik bezocht door oud-gemeentesecretaris Jan Biezenaar in verband met zijn opdracht van het gemeentebestuur om oude Nederweertse gebouwen op foto vast te leggen. Desgevraagd antwoordde Biezenaar dat hij van 'De Plucksackhof' geen foto's had gemaakt omdat hij die boerderij niet de moeite waard vond.

Maandag 29 december 1980

Vanavond heb ik in het klooster der Franciscanessen aan de Schoolstraat een lezing met dia's over de St. Lambertuskerk gehouden. Aanvang kwart voor acht, einde om half tien. Aanwezig waren ongeveer 25 zusters. Na afloop ontving ik van Zuster Angéle een fles sherry en een enveloppe met inhoud. Daarna dronken we nog enkele kopjes thee en werd er nog wat gepraat. De zusters zijn uit alle delen van het land afkomstig. Er zijn er echter ook uit deze streek zoals Zuster Koolen uit Maxet, van 'Loijens'. Zij vertelde dat zijn mijn overgrootmoeder (Hillekens) nog goed had gekend en dat deze op het eind van haar leven blind was geweest. Verder was er nog Zuster Greijmans uit Laar, van de boerderij 'Näöle' oftewel 'De Kleine Plucksack', welke schuin tegenover de pas afgebrande 'Grote Plucksack' ligt, net op Weerter gebied.

Maandag 20 februari 1981

Fons Vossen vertelde mij na afloop van een bijeenkomst van de Heemkundevereniging dat de familie Vossen in Boeket vroeger handgeschreven boeken bezat die afkomstig waren van 'De Plucksackhof' en gegevens bevatten over inkwartieringen van soldaten. Oudere broers van Fons hebben de boeken echter verscheurd. Fons vertelde verder dat de nabijgelegen boerderijen 'De Plucksackhof' en de 'De Rapskloet' vroeger bij elkaar hadden gehoord.

Hemelvaartsdag 28 mei 1981

Enkele weken geleden is men begonnen met het bouwen van een nieuw bedrijfsgebouw op de plaats waar de vorig jaar afgebrande 'De Plucksackhof' heeft gestaan.

[Bron: dagboek Alfons Bruekers]

3. Objectbeschrijvingen

Tijdens en na de verwoesting van de hoeve in 1980 werden enkele objecten uit de bouwval gerecupereerd en gedocumenteerd. Daarvan volgt hieronder een overzicht.

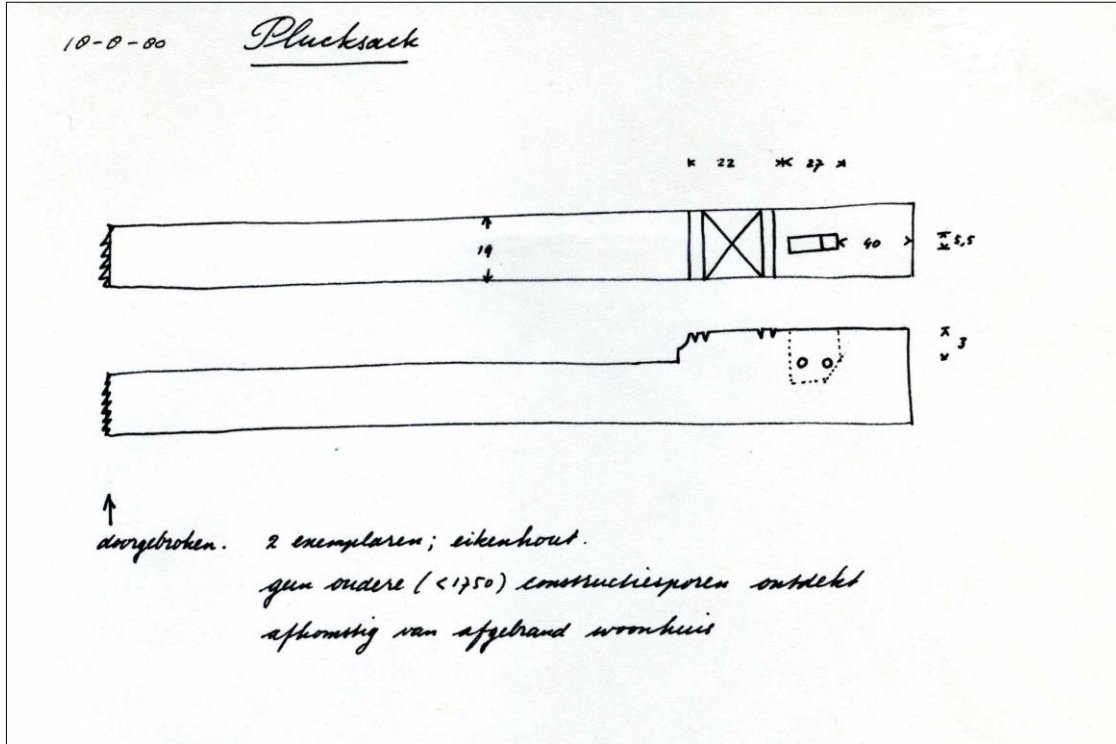

Fig. 11. Eiken ankerbalk uit woongedeelte van 'De Plucksackhof' met geprofileerd sleutelstuk met Andreaskruis. Datering: 1750. Tekening: Alfons Bruekers.

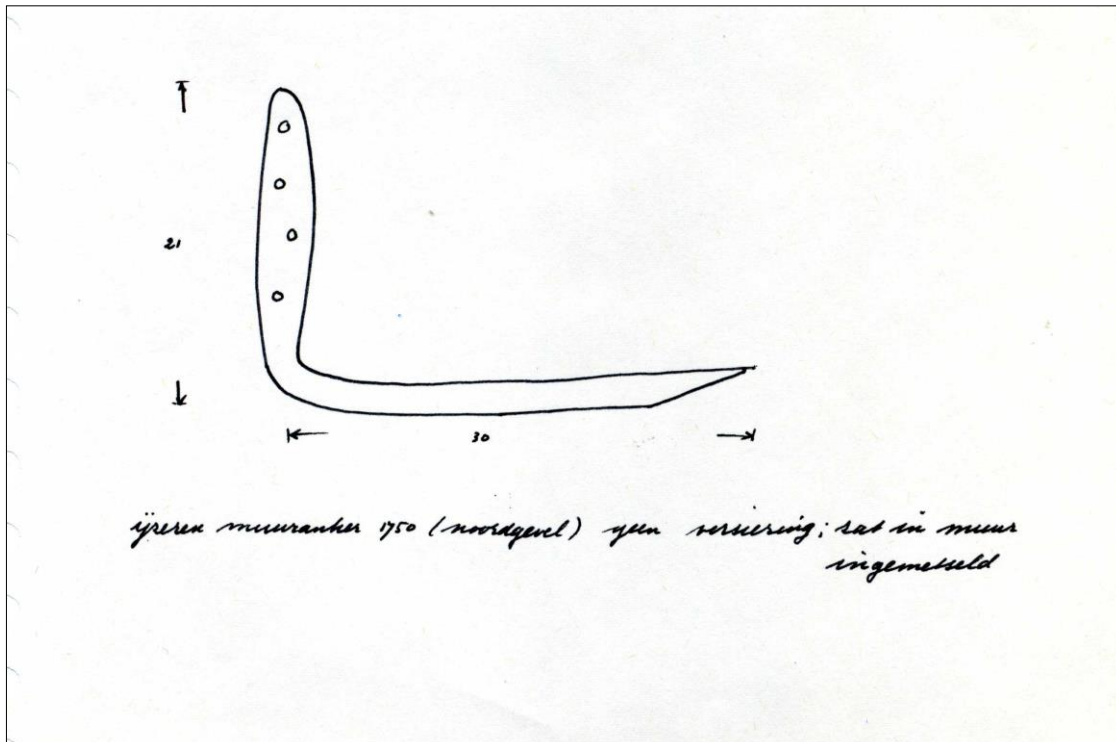

Fig. 12. Ijzeren blind muuranker, noordgevel, 1750. Tekening: Alfons Bruekers.

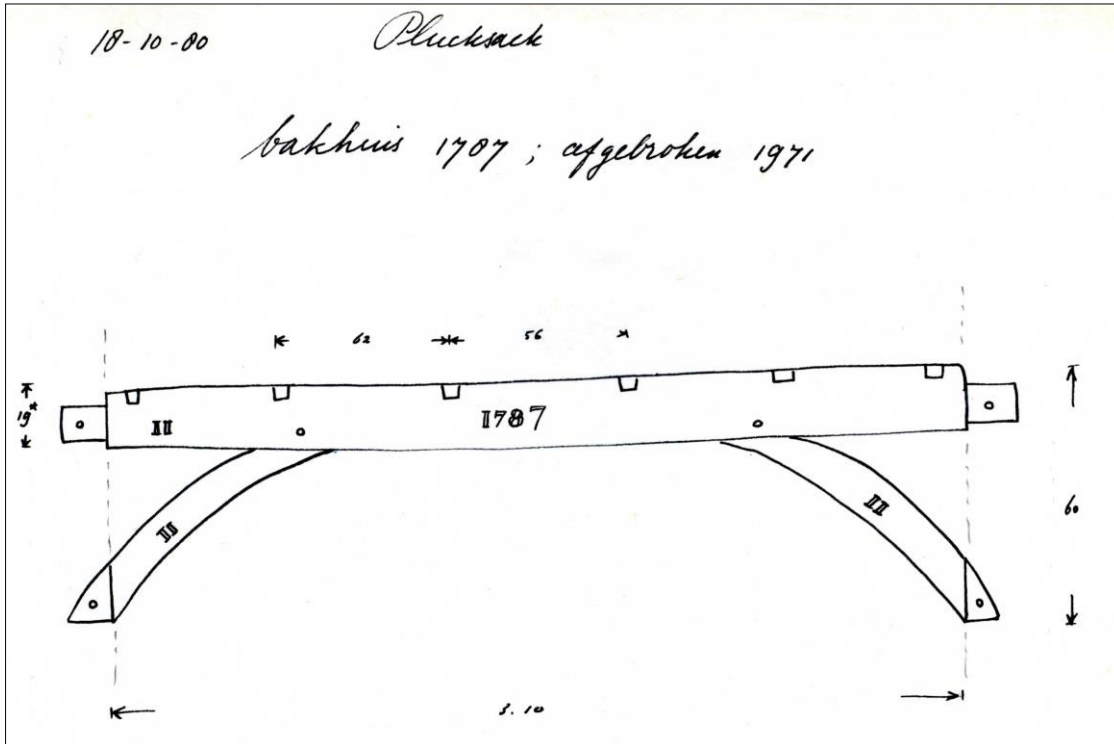

Fig. 13. Eiken ankerbalk met korbelen en telmerken, gedateerd 1787. Afkomstig uit bakhuis ten zuiden van 'De Plucksackhof'. Tekening: Alfons Bruekers.

Fig 14 en 15. Boven- en zij-aanzicht van het uiteinde van een tijdens de brand gebroken schieter van een muuranker met dubbele Andreaskruisversiering (1750). Foto's: Alfons Bruekers.

4. Bronnenonderzoek

Onderstaande gegevens zijn ontleend aan 'Tijdmachine Nederweert', een database met cultuurhistorische informatie van de Stichting Geschiedschrijving Nederweert.

Het terrein ligt sedert de gemeentelijke herindeling (waarbij de snelweg A2 ter plaatse de gemeentegrens werd) op grondgebied van Weert. Voorheen was dat Nederweert. De hoeve 'Plucksackhof' (veelal kortweg Plucksack of De Plucksack' genaamd, was gelegen aan de St. Sebastiaanskapelstraat 21 te Weert. Tegenwoordig is daar Boomkwekerij M. Saes-van Heur gevestigd.

De voormalige hoeve en omliggende gronden vormden in de middeleeuwen een allodiaal goed van de Heren van Horne en wel van de hoogste categorie (dus een 'bundig leen'). Om die reden was het altijd in het bezit van adellijke geslachten die het in leen kregen van de Heren (later graven) van Horne).

De officiële benaming van het leengoed en de boerderij is Hoeve Uitwijck (soms ook Overwijck, de plaatselijke straatnaam Ouwijck is daar nog een echo van). De naam Plucksack is waarschijnlijk een bijnaam (oeroud en overigens hedentendage nog steeds gangbaar in het dialectische spraakgebruik) die ontleend is aan een 15e-eeuwse bewoner. Een familie met die naam wordt reeds in 1408 als zodanig vermeld in de plaatselijke archieven.

Het terrein was oorspronkelijk volledig omgracht en voorzien van een toegangsdijk- of brug aan de noordzijde. De grachten werden in 1910 of 1911 gedempt, waarschijnlijk met het restant van de omwalling. Een ooggetuige herinnerde zich dat de aanleiding was de verdrinkingsdood van een rund dat in de gracht gelopen was en die toen al sterk verland was.

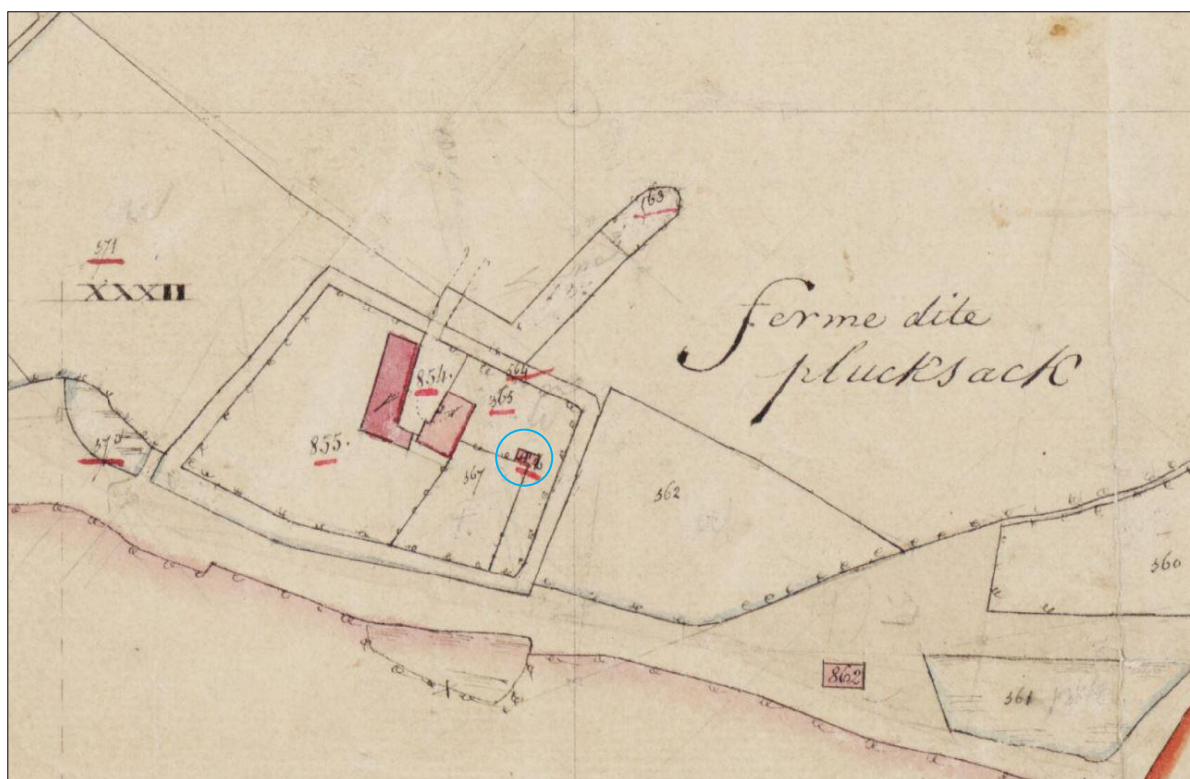

Fig. 17. Kadastraal minuutplan van 1811-1844. Gemeente Nederweert, sectie B. Het noorden ligt links. Blauw omcirkeld het bakhuis uit 1787.

Dat er sprake was van bewuste fortificaties met een verdedigingsdoel blijkt uit een bewaard gebleven burgemeestersrekening uit 1630/1631, waarin sprake is van een bezichtiging van de Plucksack door de militair gouverneur van Weert (toen ook eigenaar van de Plucksack) en het gemeentebestuur, met als doel '*om sterck te maecken*'.

In 1750 werd de boerderij door de (nieuwe) eigenaar Leonard Greijmans volledig herbouwd. De familie Greijmans pleef eigenaar tot ver in de 20^e eeuw maar de hoeve werd vanaf 1820 tot 1861 bewoond en bewerkt door pachters. Martinus Hubertus Greijmans initieerde in 1924 een grondige verbouwing van het westelijke (stal-)deel waarbij ook de oude dakvorm met wolfseinden en strodak werd vervangen door een zadeldak met gebakken pannen. Het noordelijk gelegen bijgebouw met stallen werd in 1971 afgebroken en vervangen door een nieuw woonhuis. Het zuidelijke gebouw (het oude hoofdgebouw uit 1750-1924) ging op 23 september 1980 door brand verloren. Op die plaats werd een magazijngebouw gerealiseerd.

Fig. 18. 'De Plucksackhof' omstreeks 1965, gefotografeerd richting NO. Links de schuur (afgebroken in 1971) en rechts woonhuis en stal (afgebrand in 1980). Foto collectie Stichting Geschiedschrijving Nederweert.

Coördinaten van het hart van de Plucksackhof:

GPS-coördinaten	N 51.279656	E 5.728168
RD-coördinaten	178790	365651

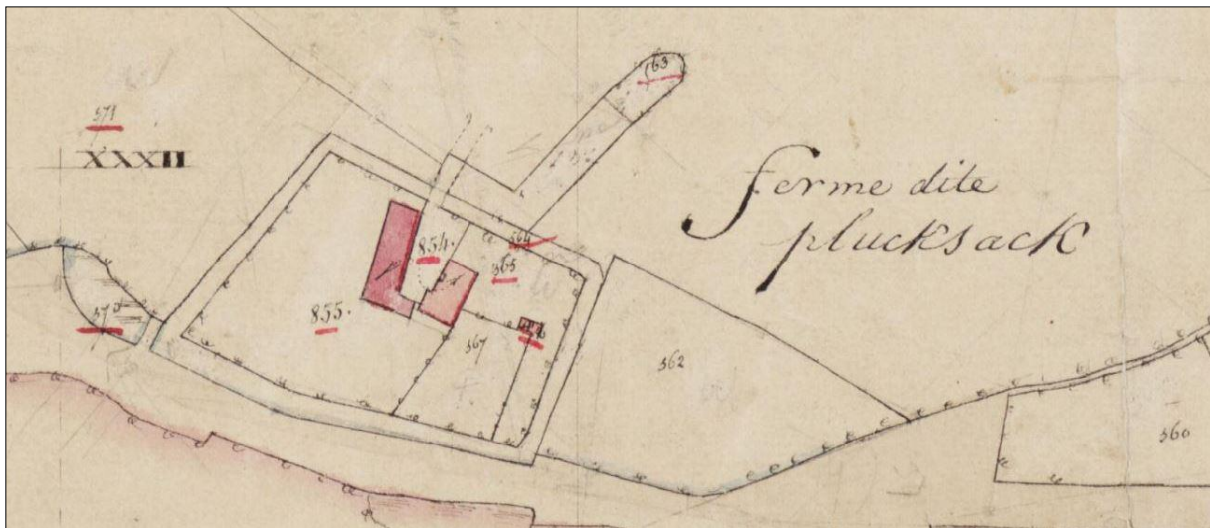
5. Conclusies

Ten gevolge van een grote brand op 23 september 1980 ging de oude 'Plucksackhof' aan de St. Sebastiaanskapelstraat in (toen Nederweert, nu) Weert verloren. Het pand dateerde grotendeels uit 1750 en 1924 maar had in oorsprong een ouderdom die teruggaat tot de middeleeuwen. Oorspronkelijk heette de hoeve 'Uitwijck' en was zij een klupelleengoed van de heren van Horne.

Na de brand werden enkele bouwhistorische details gedocumenteerd en werden uit de mond van bewoners en anderen capita selecta uit de bouwgeschiedenis vastgelegd.

B4 RAPPORTAGE ARCHEOLOGIE WEERT- PLUCKSACKHOF (2018)

Rapportage archeologische verwachtingswaarden Nederweert-Plucksackhof (2018)

ALFONS BRUEKERS

Voorwoord

Deze publicatie is een uitgave van de Stichting Regionaal Archeologisch Bodemonderzoek (STRABO) te Nederweert, die zich ten doel stelt (a) oud(-er) archeologisch onderzoeks- en vondstenmateriaal te documenteren en te ontsluiten voor wetenschappelijk onderzoek en algemeen publiek en (b) gevraagd en ongevraagd te adviseren aan overheden, beleidsmakers, adviseurs en ontwikkelaars over archeologische en cultuurhistorische waarden in de gemeente Nederweert.

Overname van deze rapportage gedeeltelijk of geheel, via welk medium dan ook, is zonder bronvermelding niet toegestaan.

Alfons Bruekers

STRABO | Stichting Regionaal Archeologisch BodemOnderzoek
Kreijel 4
6035 SG OSPEL

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Inleiding	4
2. Topografische geschiedenis	5
3. Eerder archeologisch onderzoek	7
4. Attentiepunten en verwachtingswaarden	8
5. Conclusies	9

1. Inleiding

De voorgenomen archeologische onderzoeken door het AIVU te Amsterdam in de grenszone van Weert en Nederweert gaven in april 2018 aanleiding tot een cultuurhistorische en archeologische waardenstelling.

Op basis van buro- en archiefonderzoek door STRABO worden in deze rapportage verwachtingswaarden voor archeologisch bodemonderzoek aangedragen.

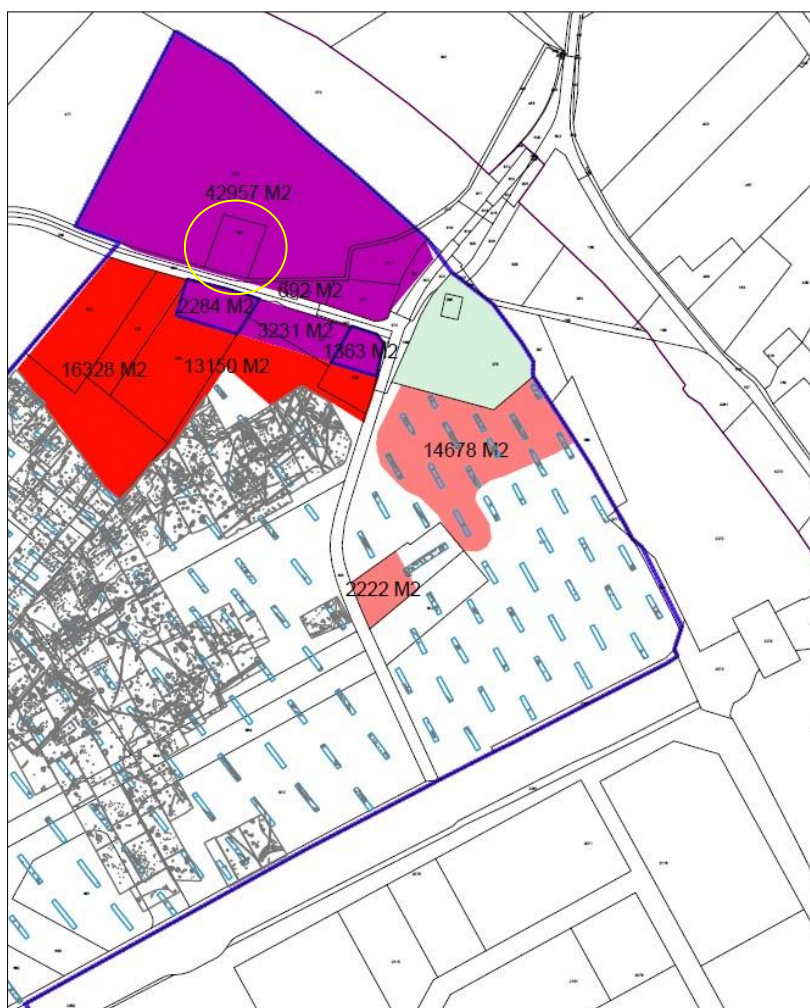

Fig. 1. Ligging van het voorgenomen opgravingsgebied Plucksackhof (aangeduid in violette kleur, 42957M2. Tekening: VU amsterdam, via ArchAeO (april 2018). In geel omcirkeld de Plucksackhof.

een bezoek van de gouverneur en een groep militairen van de stad Weert aan Nederweert. In een herberg in het dorpscentrum werd overleg gevoerd met het gemeentebestuur, met als aanleiding de bezichtiging van de Plucksack met het oogmerk 'om sterck te maecken'. Of dit behalve een bierrekening van 19 gulden en 10 stuiver ook heeft geleid tot de daadwerkelijke aanleg (of verbetering) van fortificaties, is niet bekend.

In 1750 werd de boerderij volledig herbouwd en in 1924 volgde een grondige verbouwing van het westelijke (stal-)deel waarbij ook de oude dakvorm met wolfseinden en strodak werd vervangen door een zadeldak met gebakken pannen. Het noordelijk gelegen bijgebouw met stallen werd in 1971 afgebroken en vervangen door een nieuw woonhuis. Het zuidelijke gebouw (het oude hoofdgebouw uit 1750-1924) ging in september 1980 door brand verloren. Op die plaats werd een magazijngebouw gerealiseerd.

Fig. 3. Plucksackhof omstreeks 1965, gefotografeerd richting NO. Links de schuur (afgebroken in 1971) en rechts woonhuis en stal (afgebrand in 1980). Foto collectie Stichting Geschiedschrijving Nederweert.

Coördinaten van het hart van de Plucksackhof:

GPS-coördinaten	N 51.279656	E 5.728168
RD-coördinaten	178790	365651

Bronnen: 'Tijdmachine Nederweert', archief SGN

3. Eerder archeologisch onderzoek

Op de locatie van de Plucksackhof en omgeving zijn in het verleden nooit gedocumenteerde archeologische waarnemingen verricht. Wél werden bij de verwoesting van de boerderij door brand in 1980 enkele bouwkundige observaties gedaan. Die zijn gepubliceerd in: A. Bruekers, Rapportage bouwhistorisch onderzoek Nederweert-Plucksackhof (1980) [STRABO 2018].

4. Attentiepunten en verwachtingswaarden

De archeologische en wetenschappelijk potentie van Plucksackhof is hoog en in bepaalde opzichten wellicht hoger dan menige andere archeologische zone in Kampershoek. De grootste betekenis (althans verwachting) is gelegen in het feit dat dit terrein een zeldzame (zo niet unieke) soort 'Steen van Rosetta' kan zijn in de koppeling tussen de laat-middeleeuwse nederzettingen aan de ene kant en de postmiddeleeuwse bewoningspatronen aan de andere kant. Het vraagstuk van de (dis-) continuïteit tussen de beide systemen is waarschijnlijk een van de meest prangende vragen uit de Weertlandse nederzettingsgeschiedenis. Voor de Nederweeter situatie (en daar behoorde het bewuste terrein tot recent toe) heb ik een hypothese ontwikkeld over de (dis-)continuïteiten tussen 1300-1500 maar daarbij ontbreekt het nog aan een echte *smoking gun*.

Terrein Plucksackhof heeft de potentie die schakelrol te vervullen door de combinatie van toegankelijkheid, historisch belang en chronologische continuïteit. Die potentie komt voort uit het feit dat het hier een allodiaal goed van de heren van Horne betreft en wel van de hoogste categorie (dus een 'bundig leen', gedurende het Anciën Régime altijd in het bezit van adellijke geslachten in leen van de Heren van Horne). Gezien (1) die zwaarte en (2) de daaraan verbonden archivalische en extrapoleerbare ouderdom, en (3) het verdedigbare karakter (grachten, wallen, brug) is er sprake van zeer hoge archeologische potentie.

De hierboven geschetste potentie is natuurlijk het grootst binnen de voormalige grachten, maar het is de vraag of dat binnenterrein ook onderdeel van het onderzoek zal zijn. Buiten de grachten zou de kansrijkheid op continuïteit van bewoningssporen wel eens een flink stuk kleiner kunnen zijn.

5. Conclusies

Het terrein van de Plucksackhof (ook wel Plucksack- of Uijtwijckhof genaamd) in Weert (voorheen: Nederweert) is een uit de middeleeuwen daterend leengoed van de Heren van Horne. Ofschoon bovengronds alle sporen van het oude leengoed verdwenen zijn, heeft het terrein met zijn omgeving een zeer hoge archeologische potentie. Met name vanwege het feit dat hier de aansluiting tussen de topografie van de hoge middeleeuwen op die van de late middeleeuwen en de moderne tijd onderzocht kan worden.